

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΗ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1981 | ΑΡΙΘ. 24

Ἐπὶ τῇ Ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων

Ο ΟΔΗΓΗΣΑΣ ΤΟΥΣ ΜΑΓΟΥΣ ΑΣΤΗΡ

Τὸ θαυμαστὸν προμῆνυμα τῆς Γεννήσεως τοῦ Θεανθρώπου

1. Τὸν Βασιλέα Χριστὸν ἔρχονται νὰ προσκυνήσουν, σαρκωθέντα καὶ γεννηθέντα χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, οἱ ἕξ Ἀνατολῶν τρεῖς Μάγοι. Ἐρχονται ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀστέρος, ὅστις ἀνεφάνη ἐν Ἀνατολῇ, ἀγγέλων εἰς αὐτοὺς τὴν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Καὶ αὐθορμήτως προβάλλει τὸ ἐρώτημα: ποῖος εἶναι ὁ «ἄπαξ» ἐμφανισθεὶς οὗτος Ἀστήρ; Πρόκειται περὶ μοναδικοῦ θαύματος, «ἐφ' ἄπαξ» τελεσθέντος, ἢ μήπως πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν συμβολικὴν τινὰ παράστασιν, δι' ἀλληγορίας Ἀστέρος ἐμφανιζομένην, πρὸς ὑψηλοτέραν διδαχὴν ἢ καὶ ἔλλαμψιν ψυχῆς, προφητικῶ τῶ τρόπῳ, εἰς τοὺς Τρεῖς Μάγους τῆς Ἀνατολῆς, πρὸς ἔμφασιν τῆς θείας ἐν τῷ κόσμῳ Ἐπιφανείας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ;

2. Εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα θὰ προσπαθήσωμεν νὰ δώσωμεν σύντομον ἀπάντησιν, στηριζόμενοι κυρίως εἰς τρεῖς πηγὰς: α) τὰς Ἀγίας Γραφάς, β) τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας καὶ λοιποὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς καὶ εἰς τὰ λεγόμενα Ἀπόκρυφα καὶ γ) εἰς τὴν Βυζαντινὴν Τέχνην καὶ τὰς εἰκονογραφικὰς παραστάσεις τοῦ Ἀστέρος. Ἐνταῦθα ὀφείλω προκαταβολικῶς νὰ σημειώσω ὅτι ἔχω ἐνώπιόν μου εἰδικὴν μελέτην τοῦ συναδέλφου ἐν Θεσ/κῇ Καθη-

γητοῦ Κων. Καλοκέρη, Τὸ Ἄστρον τῆς Βηθλεὲμ εἰς τὴν Βυζαντινὴν Τέχνην, Θεσ/κῆ 1969 (ἐλληνικὸν κείμενον σ. 53 καὶ μετάφρασις εἰς τὴν ἀγγλικὴν σ. 59-99 μετὰ βιβλιογραφίας καὶ πολλῶν εἰκόνων). Ὁ καθηγητὴς Καλοκέρης εἶναι ὁ πρῶτος, ὅστις ἐπραγματεύθη τὸ θέμα τῆς εἰκονογραφικῆς ἐρμηνείας παρ' ἡμῖν. Ἀλλ' ὁ πρῶτος, ὅστις ἐπραγματεύθη τὸ θέμα τοῦ Ἀστέρος ὑπῆρξεν ὁ Γερμανὸς O. Gerhardt, Der Stern des Messias. 1922. Διεπραγματεύθη ἐπίσης τὸ θέμα καὶ ὁ Γερμανὸς K. H. Rengsdorf, Zeitschr. f. Neutst. Wissenschaft 31 (1932) 37έ., 42έ. Καὶ τὰ τρία ἔργα με ἐβοήθησαν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ πανηγυρικοῦ μου ἄρθρου.

*

3. Προκαταβολικῶς ἐπιθυμοῦμεν νὰ τονίσωμεν ὅτι διὰ τοὺς πιστοὺς χριστιανοὺς ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἀστέρος εἰς τοὺς Τρεῖς Μάγους ἀποτελεῖ μέγα καὶ μοναδικὸν θαῦμα! Ἀλλὰ τὰ θαύματα δὲν δύνανται νὰ ἐξηγηθοῦν φυσικῶς. Εἶναι ἀποδεκτὰ ὑπὸ τῶν πιστῶν, ὡς πιστευτέα ἀλήθειαι. Ὅμως τὴν ἱστορικότητα καὶ τὴν πραγματικότητα τοῦ τελεσθέντος θαύματος δυνάμεθα καὶ νὰ ἐλέγξωμεν καὶ νὰ ἐρμηνεύσωμεν, αἰτιολογοῦντες τοῦτο. Οἱ ἐπιστήμονες, μετὰ τὴν ὁρμὴν τῆς

φαντασίας των ώθοῦνται οὐχί σπανίως εἰς θαυμαστάς ἀνακαλύψεις. Οἱ ποιηταὶ ἀκούουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ των τοὺς ἤχους τῶν ἔξωθεν πολλάκις ἐρχομένων στοχαστικῶν των ἐμπνεύσεων. Καὶ οἱ πιστοὶ χριστιανοὶ μεταρσιοῦνται πολλάκις εἰς μεταφυσικὰς σφαῖρας θείας ἐλλάμψεως καὶ ἀναπαριστῶσι τὰ ἐν διοράσει διὰ συμβόλων καὶ σημείων, μόνον τοῖς πιστοῖς νοητῶν! Τὰ σύμβολα γίνονται τότε τῆς Θείας Βουλῆς σημεῖα ἐμφανῆ καὶ οἶονεὶ ἐν αἰσθητοῖς ἀντανακλάσεις καὶ προβολαὶ ἀξιοθαυμάστως ζωηραί, εἰς πάντας προσिताί. Τότε, τὸ διὰ συμβόλων καὶ διοσημειῶν προβαλλόμενον, ὡς εἰς τοὺς Προφήτας, ἀναμφίλεκτον γεγονός, παρουσιάζεται μεμαρτυρημένον καὶ βεβαιωμένον ἐκ τῶν ὑστέρων ὡς θ α ὕ μ α !

4. Καὶ διερωτᾶται πᾶς τις: Ποῖα εἶναι ἐν προκειμένῳ τὰ ἱστορικὰ τεκμήρια τοῦ γενομένου κατὰ τὴν Θεῖαν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ θαύματος τῆς ἐμφάνισσως τοῦ ἐξ Ἀνατολῶν Ἀστέρος; Τὰ τεκμήρια ταῦτα εἶναι πρῶτον καὶ κύριον αἱ ἱστορικαὶ καὶ ἀδιαμφισβήτητοι μαρτυρίαι τῶν Ἀγίων Γραφῶν. Καὶ ἰδοὺ ἡ ἀψευδὴς μαρτυρία τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἱστορήσαντος τὸ θαῦμα τῆς ἐμφάνισσως τοῦ Ἀστέρος εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ἐν κεφ. 2,2: «Τοῦ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρων ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ». Τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ματθαίου διερμηνεύει ἐκτενέστερον τὸ Πρωτευαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου (ἀπόκρυφον τοῦ β' αἰ.), λέγον: «Εἶδομεν ἀστέρα παμμεγέθη λάμψαντα ἐν τοῖς ἄστροις τούτοις καὶ ἀμβλύναντα αὐτούς, ὥστε τοὺς ἀστέρας μὴ φαίνεσθαι... καὶ ἤλθομεν». Ἔτερον συριακὸν ἀπόκρυφον λέγει ὅτι «διὰ τῆς ἀκτινοβολίας του ἐφαίνετο ὡς μέγας ἥλιος». Οἱ μάγοι μετὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, συνέχισαν τὴν πορείαν των πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ προσκαίρως ἐξαφανισθέντος ἀστέρος, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ αὐτὸς εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος: «Καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως

ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον» (Ματθ. 2,9). Σημειωτέον ὅτι ὁ τόπος, ὅπου ἔστη ὁ ἀστὴρ, δὲν ἦτο τὸ σπήλαιον, ἀλλ' ἡ «οἰκία», βεβαιοῖ ὁ ἱερὸς εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, λέγων: «Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ...» (Ματθ. 2,11). Τούναντίον τὸ οὕτω καλούμενον ἀπόκρυφον «Πρωτευαγγέλιον» τοῦ Ἰακώβου, λέγει «ἔστη ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ σπηλαίου» ὁ ἀστὴρ. Ἐκ τούτου καὶ οἱ ἅγιογράφοι ἐνεπνεύσθησαν εἰς τὰς ἀπεικονίσεις τοῦ ἀστέρος.

★

5. Πρὶν ἢ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ χωρίου τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου, ἃς εἶδομεν πῶς ἐκθέτουν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀστέρος καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, ὁ καὶ Θεολόγος, διαλαμβάνει εἰς τὰ Ἔπη του (Μ. 38, 463), λέγων περὶ τοῦ ἀστέρος τὰ ἑξῆς:

«Σιγάτω Χριστοῖο μέγα κλέος ἀγγελος
ἀστὴρ,
Ἀνατολίθη μάγοισιν ἐπὶ πτόλιν ἡγε-
μονεύσας,
ἔνθα Χριστὸς ἔλαμψε βροτοῦ γόνος ἄχρονος
Γίδος
Οὐ γὰρ τῶν τις ἔην, ὅσων φραστῆρες
ἔασιν
Ἀστρολόγοι, ξεῖνος δὲ καὶ οὐ πάρος ἐξε-
φάνθη».

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος εἰς τὸ ὑπόμνημά του εἰς Ματθαῖον, βεβαιοῖ: «... ὅτι οὐ τῶν πολλῶν εἰς ὁ ἀστὴρ οὗτος ἦν, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἀστὴρ, ὡς ἔμοι γε δοκεῖ, ἀλλὰ δυνάμεις τις ἀόρατος εἰς ταύτην μετασχηματισθεῖσα τὴν ὄψιν, πρῶτον ἀπὸ τῆς πορείας αὐτῆς δῆλον. οὐ γὰρ ἐστὶν, οὐκ ἐστὶν ἀστὴρ τις ταύτην βαδίζων τὴν ὁδόν· ἀλλὰ κἂν ἥλιον εἴπησ, κἂν σελήνην, κἂν τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀστέρας, ἐξ ἀνατολῶν ἐπὶ δύσιν ὀρώμεν χωροῦντας· οὗτος δὲ ἀπὸ ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἐφέρετο.... Οὐδὲ ἰδίαν τινὰ πορείαν

εἶχεν, ἀλλ' ὅτε μὲν ἔδει βαδίσαι αὐτούς, ἐβάδιζεν· ὅτε δὲ στήναι, ἴστατο, πρὸς τὸ δέον πάντα οἰκονομῶν· καθάπερ ὁ στῦλος τῆς νεφέλης, καὶ καθίζων καὶ ἐγείρων τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰουδαίων, ἡνίκα ἐχρῆν... Ἐπεὶ οὖν (τοὺς μάγους) ἤγαγε καὶ ἐχειραγώγησε καὶ πρὸς τὴν φάτνην ἔστησε, οὐκέτι δι' ἄστρου, ἀλλὰ δι' ἀγγέλου λοιπὸν αὐτοῖς διαλέγεται...» (Μ. 57, 64/6). Καὶ ὁ Ψευδο-Καίσαριος, ὁ δῆθεν ἀδελφὸς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τὰ αὐτὰ που ἐκ τοῦ Χρυσοστόμου ἀντλῶν, λέγει ἐν τῷ Τετραμερεῖ Διαλόγῳ του: «...Ὁ θεὸς εὐαγγελιστῆς... ὡς ἀστέρα τὸν ἄγγελον ὁδηγὸν τῆς προσκυνήσεως τίθησιν... Ὅτι δὲ οὐκ ἀστήρ, ἀλλὰ νοερά τις καὶ λογικὴ ὑπῆρχε δύναμις ὁ τῶν μάγων καθηγητῆς, ἐξ αὐτῆς παιδευόμεθα τῆς ἐκείνου κινήσεώς τε καὶ στάσεως. Τῶν γὰρ ἀστέρων οἱ μὲν ἀεικίνητοι, οὐκ ἠρεμοῦσι τῆς κινήσεως· οἱ δὲ ἰστάμενοι οὐ κινεῖται. Οὗτος δὲ ἀμφιδέξιος φαίνεται, κινούμενος καὶ ἰστάμενος καὶ ἀποκρυπτόμενος τοὺς ὁδηγουμένους... ἀστήρ μὲν φαινόμενος, ἄγγελος δὲ νοούμενος ἔθνων ὁδηγός» (Μ. 38, 973/6).* Καὶ ὁ περίφημος Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, ἔχων ὑπ' ὄψει του καὶ οὗτος τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, ἀποφαίνεται: «...ἀστήρ μὲν ἐστὶν εἰς τὸ φαινόμενον, / δύναμις δὲ τις πρὸς τὸ νοούμενον. / Συνῆλθε μάγοις, ὡς λειτουργῶν μοι, / καὶ ἔτι ἴσταται, πληρῶν διακονίαν τὴν αὐτοῦ, / καὶ ἀκτῖσι δεικνύων τὸν τόπον / ὅπου ἐτέχθη παιδίον νέον...». Ἐν ἀπόκρυφον συριακῆς προελεύσεως νεωστὶ ἀνακαλυφθέν, λέγει: «Ἄγγελος ἀπεστάλη εἰς Περσίαν. Οὗτος ὑπὸ τὴν μορφήν λάμποντος ἀστέρος ἐνεφανίσθη καὶ ἐφώτισεν ὅλην τὴν γῆν τῆς Περσίας... καὶ (ἀκολούθως) ὠδήγησε τοὺς

βασίλεις τῆς Περσίας εἰς Ἱεροσόλυμα).*

7. Ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων μνημονευτέοι οἱ ἐξῆς: Ὁ Ἰουστίνος, ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς († 165), λέγει: «ἀνατείλαντος οὖν καὶ ἐν οὐρανῷ ἅμα τῷ γεννηθῆναι αὐτὸν ἀστέρος... οἱ ἀπὸ Ἀραβίας μάγοι, ἐκ τούτου ἐπιγνόντες, παρεγένοντο καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ». Καὶ ὁ Ὀριγένης ὁμιλεῖ διὰ «...τὸν ὀφθέντα ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ...» (Β.Ε.Π.Ε.Σ. Ἀποστ. Διακον. τ. 3, 307 καὶ σ. 12, Κατὰ Κέλσου). Καὶ ὁ Εὐσέβιος ὁ ἱστορικός († πρὸ τοῦ 340) ἀναφέρει: «φανείς τότε τοῖς μάγοις ἐπεφέρετο» ὁ ἀστήρ, τὸν ὁποῖον εἶδον ἐν τῇ Ἀνατολῇ οἱ μάγοι. Ἄλλ' εὐλογος προβάλλει εἰς κάθε ἓνα ἐξ ἡμῶν ἡ ἀπορία. Πῶς προῆλθεν ἡ ἀντίληψις τῶν Πατέρων καὶ ἐκκλησ. συγγραφέων, ὅτι ὁ ἐμφανισθεὶς εἰς τοὺς τρεῖς μάγους-βασίλεις ἀστήρ, δὲν εἶναι πραγματικὸς ἀστήρ, ἀλλ' ἄγγελος, ὁδηγῶν αὐτούς εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ τεχθέντος Θεανθρώπου; Ἐν πρώτοις ὀφείλομεν νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ προσκύνησις τῶν μάγων ἔλαβε χώραν ἐντὸς τῶν δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου, ὅστις ἀναφέρει ὅτι ἡ προσκύνησις συνδέεται μὲ τὴν σφαγὴν τῶν νηπίων «ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων» ὁ Ἡρώδης.

8. Τὴν ἐμφάνισιν δι' ἀστέρος τοῦ ἀγγέλου οἱ πλεῖστοι τῶν Πατέρων καὶ ἐκκλησ. συγγραφέων παρέλαβον ἐκ τῆς Π. Δ. προλεγοῦσης τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀστέρος. Οὕτως προφητεύεται ἐν τῇ Πεντατεύχῳ: «ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ, ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ καὶ θραύσει τοὺς ἀρχηγούς Μωάβ...» (Ἄριθ. 24,17). Ὁ ἀναφερθεὶς Ἰουστίνος θεωρεῖ τὸν ἀστέρα ὡς αὐτὸν τὸν Χριστόν: «ἄστρον δὲ φαιτεινὸν ἀνέτειλε καὶ ἄνθος ἀνέβη ἀπὸ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, Οὗτος ὁ Χριστός!» (ΒΕΠΕΣ τ.

* Ὅρα περὶ Ψευδο-Καίσαριου: Κ. Γ. Μπόνη, Τίς ὁ συντάκτης τοῦ τετραμεροῦς Διαλόγου τοῦ Ψευδο-Καίσαριου; Ἀνακοίνωσις γενομένη ἐν τῷ Θ' Διεθνεῖ Συνεδρίῳ τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἐν Θεσ/κῃ τῇ 12-25 Ἀπριλίου 1953. Ἐπετ. Ἐπ. Βυζ. Σπ. τ. ΚΓ', 261-279. Rudolf Riedinger, Pseudo-Kaisarios. Überlieferungsgeschichte und Verfasserfrage. (Byz. Archiv, Heft 12). München 1969. Ἐξαιρετος μονογραφία. Ὅρα ἡμετέραν βιβλιοκρισίαν ἐν «Θεολογία» 41 (1970) 521/25).

* Ὅρα: E. Hennecke - W. Schneemelcher, Neutestam. Apokryphen. Tübingen 1959, I, 276. 288 ἐ. ἐνθα καὶ νεωτέρα βιβλιογραφία.

3, 307. Α' Ἀπολ. 32,10). Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει: «ὡς ἄστρον ἐμελλεν ἀνατέλλειν αὐτὸς διὰ τοῦ γένους τοῦ Ἀβραάμ, Μωυσῆς παρεδήλωσεν οὕτως εἰπών· Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ...». Καὶ ἀλλαχοῦ: «ἄστρον διὰ Μωυσεως... κέκληται ὁ Χριστὸς» (126, I, 325). Καὶ ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος ἐδέχετο τὸν ἀστέρα «σημεῖον» δηλοῦν τὸν Χριστόν: «Ἐένος δὲ ἦν καὶ οὐ συνήθης οὐδὲ τῶν πολλῶν καὶ γνωρίμων, εἷς, ἀλλὰ τις καινὸς καὶ νέος ἀστὴρ ἐπιφανεὶς τῷ βίῳ σημεῖον ξένου φωστῆρος ἐδήλου καταλάμψαντος τῷ παντὶ κόσμῳ, ὃς ἦν ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ, μέγας καὶ νέος ἀστὴρ, οὗ τὴν εἰκόνα συμβολικῶς ὁ φανεὶς τότε τοῖς μάγοις ἐπέφερετο» (Εὐαγγ. Ἀποδ. Θ' I, 15 τ. 28, 15 ΒΕΠΕΣ Ἀποστ. Διακ.). Καὶ κατωτέρω τὰ αὐτὰ που ἐπαναλαμβάνει ὁ Εὐσέβιος (αὐτόθι): «...τὸ μέγα σημεῖον ὁ προφανεὶς ἐδήλου ἀστὴρ, μέγαν καὶ νέον φωστῆρα ἐπιλάμψαντα τῷ παντὶ κόσμῳ, τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ πᾶσιν αἰνιττόμενος». Καὶ ἀλλαχοῦ: «ὁ δὲ τοῦ Σωτῆρος (ἀστὴρ) πάντων ὑπῆρχε καινότερος, δηλοῦν τὸν μέγαν καὶ νοητὸν ὄντως φωστῆρα ἐξ οὐρανοῦ τῷ παντὶ διαλάμψαντα κόσμῳ» (Ἀποστ. Εὐαγγ. Ἀποδ. 15, τ. 28, 105). Καὶ ὁ Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ γνωστῷ Κοντακίῳ του «Ἡ παρθένος σήμερον», λέγει: «ΣΤ' Ἀκριβῶς γὰρ ἡμῖν ὁ Βαλαάμ παρέθετο τῶν ρημάτων τὸν νοῦν ὧν περ προεμαντεύετο εἰπών ὅτι μέλλει ἀστὴρ ἀνατέλλειν· ἀστὴρ σβεννύων πάντα μαντεύματα... ἀστὴρ ἀστέρος τοῦ φαινομένου ὑπερφαιδρότερος πολὺ, ὡς πάντων ἄστρον ποιητής... ὁ πρόαιωνων Θεός». Ἐν δὲ τῷ Ἀκαθίστῳ Ὑμνῳ ὁ ὑμνωδὸς ἐξαίρει τὸν Χριστὸν ὡς ἀστέρα, λέγων: «...Χαῖρε, ἀστέρος ἀδύτου Μήτηρ»! Καὶ αἱ ἱεραὶ Ἀκολουθίαι τῶν Χριστουγέννων ὀνομάζουσι τὴν Χριστὸν «ἄστρον»: «Τὸ ἄστρον ἀνέτειλε Χριστὸς ἐξ Ἰακώβ καὶ μάγοι συντρέχουσιν ἐν πόλει Βηθλεέμ, ὑμνήσαι, τιμῆσαι, προσκυνῆσαι αὐτῷ...». Τέλος ὁ Κανὼν Κοσμᾶ τοῦ Μελωδοῦ λέγει: «Τοῦ μάντεως πάλαι Βαλαάμ τῶν λόγων μυητὰς σοφούς, ἀστεροσκοποῦς χαρᾶς ἐπλησας, ἀστὴρ ἐκ τοῦ Ἰακώβ, ἀνατείλας Δέσποτα» (Ὡδὴ Δ' Χριστουγέννων). Ὡς πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἀγιογράφων ἐξεικόνισιν τοῦ ἀστέρος καὶ τοῦ συμβολικοῦ χαρακτῆρος αὐ-

τοῦ, παραπέμπω εἰς τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ἔργον τοῦ Καθηγητοῦ Κων. Καλοκύρη.

★

9. Δὲν εἶναι πρόθεσις ἡμῶν νὰ ἐκθέσωμεν ἐν λεπτομερείᾳ τὸ θαυμαστὸν φαινόμενον τοῦ λαμπροῦ ἀστέρος τῆς Γεννήσεως τοῦ Θεανθρώπου. Μικρὰν γεῦσιν προσφέρομεν τοῦ ωραίου καὶ σπουδαιοτάτου σημείου τοῦ ἐμφανισθέντος εἰς τοὺς Τρεῖς Μάγους ὑπὸ τὴν μορφήν ἀστέρος ἀγγέλου, τὴν Γέννησιν τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ-Πατρὸς μὴνύοντος. Οἱ Μάγοι (Τρεῖς, τὴν τρισυπόστατον Τριάδα συμβολίζοντες καὶ τὸ τρισσοῦν Ἀξίωμα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Χριστοῦ) ὠδηγήθησαν ἀπὸ τὸν ἀστέρα καὶ ἦλθον εἰς ἀναζήτησιν τοῦ τεχθέντος Βασιλέως. «Ὅταν δὲ εὗρον τὸ Παῖδιον μαζί με τὴν Μητέρα Του, «πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα...». Ἀπὸ τὸ «ἄστρον» τῆς Πίστεως καὶ ἡμεῖς ὀδηγούμενοι, σπεύσωμεν ἐπὶ τὴν νοερὰν Βηθλεέμ διὰ νὰ προσκυνήσωμεν τὸ Θεῖον Βρέφος, προσκομίζοντες αὐτῷ ἀντὶ δῶρων, τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως καὶ τῆς λατρείας μας εἰς Αὐτό! Διότι με κανένα ἄλλον τρόπον δὲν δυνάμεθα νὰ πλησιάσωμεν τὸν ἀπρόσιτον, οὔτε νὰ ἀντικρύσωμεν τὸ ἐκπάγλου ωραιότητος καὶ λάμψεως θεῖον φῶς τοῦ νοητοῦ Ἀστέρος με τὰς αἰσθήσεις μας. Ἄλλ' οὔτε καὶ με τὸν ἀνθρώπινον λόγον δυνάμεθα νὰ ἐρμηνεύσωμεν καὶ περιγράψωμεν τὸ μέγα θαῦμα τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως! Τὸ μέγα θαῦμα τῆς ἐμφανίσεως «ἐφ' ἅπαξ» τοῦ Ἀστέρος, τοῦ ὀδηγήσαντος τοὺς Μάγους εἰς προσκύνησιν τοῦ σαρκωθέντος δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, μόνον διὰ τῆς Πίστεως δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν καὶ διὰ τῆς Πίστεως νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὸ νόημα τῆς ἐμφανίσεως Του!

Ὁ ἐμφανισθεὶς εἰς τοὺς Τρεῖς Μάγους Ἀστὴρ, σημεῖον Ἀγάπης τοῦ τρισυποστάτου Θεοῦ πρὸς τὸν Ἄνθρωπον εἶναι! Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία

ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΝ ΖΩΗΝ *

ΠΡΟΣ ΜΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΝ ΘΕΟΛΟΓΙΑΝ

Ἐάν ἡ σύγχρονος Θεολογία δὲν κατώρθωσε γὰρ ἐγ-
γίση, ὅσον ἔπρεπε, τὸν ἄνθρωπον καὶ κατηγορεῖται ὅτι
παραπαίει κάποτε - κάποτε, εἰς στεῖρους ἀγῶνας καὶ
ἄσχετα θέματα, κατὰ μέγιστον λόγον ἀφείλεται εἰς τὸ
ὅτι διεξέχθη τὴν Λατρείαν. Ἀνάγκη γὰρ ἐμβλαπτισθῆ ἔκ
γένου εἰς τὴν Λειτουργικὴν καὶ μυστηριακὴν ζωὴν. Χρεια-
ζόμεθα, μὲ ἄλλας λέξεις, μίαν Λειτουργικὴν θεολογίαν.
Ἡ κρίσις ἐν γένει τῆς λατρείας δὲν εὐρίσκειται τόσον
πολὺ εἰς τὸ τυπικόν τῆς μῆκος καὶ μέρος, ἐνίοτε παρα-
φορτωμένον, ὅσον εἰς τὸ βασικόν θέμα τῶν γενικωτέρων
σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν. Ἐπομένως εἶναι
κρίσις τῆς Πίστεως. Αὐτὴ αὐτὴ ἡ Πίστις, τίθεται ἐν ἀμ-
φιθέλω. Ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται διαρκῶς καὶ ὀλιγώτε-
ρον τὴν ἀνάγκη γ' ἀπευθυνθῆ πρὸς τὸν Θεόν. Διὰ πολ-
λοὺς ἢ ἀνάγκη αὐτὴ οὐδὲ κἂν ὑφίσταται. Οἱ παλαιότε-
ροι δὲν παρέλειπον εὐκαιρίαν γὰρ μνημονεύουσι τὸ θεῖον.
Ὅχι μόνον οἱ νόμοι ἐπιφύζοντο «ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ»,
ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἐμπορικαὶ συμφωνίαι τὸν Θεὸν ἐπεκα-
λοῦντο ὡς μάρτυρα, ὡς συμβαίνει ἀκόμη μὲ τοὺς πιστοὺς
Μουσουλμάνους ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας.

Σήμερον εὐρισκόμεθα ὅπου εὐρισκόμεθα. Μία σημα-
ντικὴ διάστασις, ἢ κάθετος, σχεδὸν ὡχρῆ ἢ εἶναι τε-
λείως ἀποῦσα. Ἡ σκέψις, ἢ θεολογικὴ καὶ πνευματικὴ
ἀνησυχία, κυρίως στὴν Δύσιν, κατανοῦν ἀποκλειστι-
κῶς ὀριζόντι, ἀνθρωποκεντρικῶς. Ὁ ἄνθρωπος γίνεται
τὸ κέντρον, τὸ μέτρον πάντων. Ἀπολύτως βέβαιος διὰ
τὰ ἐπιτεύγματα τῶν νεωτέρων ἐφευρέσεων καὶ τῆς τε-
χνολογίας, πιστεύει ὅτι τὸ μέλλον αὐτὸς τὸ ρυθμίζει.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 486 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 22 τεύχους.

ἐπαναλαμβάνουσα τὰς φωνὰς τῶν Προφη-
τῶν, τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν θεο-
πνεύστων Πατέρων, ψάλλει κατὰ τὴν με-
γάλην Ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων:
«Ὁ Θεὸς Πατὴρ ἠὺδόκησεν· ὁ Λόγος
σάρξ ἐγένετο· καὶ ἡ Παρθένος ἔτεκε
Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα. Μάγοι προσκυ-
νοῦσι· Ποιμένες θαυμάζουσιν· οὐ φέρει

ἐρήμην παντὸς ὑπερφυσικοῦ στοιχείου. Εἰς οὐδένα ἄλλον
ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα ἐπεμβάσεως. Οὐδὲν δύναται γὰρ
τὸν ἀναχαίτησιν εἰς τὴν πρόδόν του. Αὐτὸς εἶναι ὁ Δη-
μιουργός. Ἐπομένως, ὁ παραδοσιαρχικὸς τρόπος λα-
τρείας μὲ τὰ σύμβολα καὶ τοὺς τύπους του φαίνεται ὅτι
ἀνήκουν ὀριστικῶς εἰς τὸ παρελθόν καὶ μόνον. Καὶ ἐπει-
δὴ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος εἶναι κινήτος, ἀνατροπεύς,
εἰκονοκλάστης, περιφρονῶν ἀκόμη καὶ τὴν Ἱστορίαν,
δὲν ἀναγνωρίζει παρελθόν. Ἐνα χάσμα ὀρθώνεται μετα-
ξύ του καὶ τοῦ ἐρημητικῶς κλειστοῦ χώρου τῆς Λατρείας.

Ἄφ' ἐτέρου, διὰ γὰρ μὴ τονίζωμεν μόνον τὴν ἀρνη-
τικὴν πλευρὰν, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας παρατηρεῖται μία
στροφή πρὸς τὸ θεῖον, τὸ ἄγνωστον καὶ μυστηριώδες, τὸ
ἱερὸν, ὅτι προκαλεῖ δέος καὶ ἐκστασιν. Μία ἀνησυχία
χαρακτηρίζει τὴν γενεάν μας. Οἰαδήποτε ἄπογύ-
μνωσις τῆς οὐσιώδους αὐτῆς διαστάσεως, καὶ ἀντιμετώ-
πισις τῆς Λατρείας ἀπλῶς καὶ μόνον ὡς μιᾶς ὠφελίμου
ἰατρικῆς διὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὸν κόπον καὶ τὸ ἄγχος
τῆς ἐκνευρωτικῆς ζωῆς, μαρτυρεῖ οἰκτρὰν παραμόρφω-
σιν καὶ ἀγνοίαν τῆς πραγματικῆς φύσεως καὶ οὐσίας
τῆς Λατρείας.

Διότι μία Λατεία περιοδική, παροδική ὡς ὁ τοῦ
ἀνθρώπου καὶ ὁ τὸν ἄνθρωπον, δὲν ἡμπορεῖ γὰρ
ἐπιζήση καὶ πολὺ. Θὰ εἶναι βραχύδιος, ἀκριβῶς διότι
εἶναι ἔργον τῶν χειρῶν μας καὶ ἀνθρώπινον κατασκευά-
σμα. Κινδυνεύει γὰρ μεταφέρει εἰς τὸν λατρευτικὸν χώ-
ρον τὰς ἀνησυχίας του, τὰς ἐφημέρους του ἀνάγκας, χω-
ρὶς ὅμως ἔρεισμα, διάρκειαν, στερεὰν βάσιν ἐξαρτήσεως
καὶ στηρίγματος. Τὸ ὅλον οἰκοδόμημα θ' ἀποδειχθῆ εὐ-
θραστον. Ἡ τελετουργικὴ πλευρὰ ἐπομένως δὲν ἀπο-
τελεῖ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν τὸν κόμβον τοῦ προβλήματος.
Προηγείται μία ἐμπειρία ἐσωτερικῆ, μυστικῆ, καὶ ἀκο-

τὸ Μυστήριον ἔρευναν· Πίστει
μόνη τοῦτο πάντες δοξάζο-
μεν!»!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς Θείας Ἐπιφανείας καὶ τῆ ἀνατολῆς τοῦ νέου ἔτους 1982
ὁ Διευθυντὴς τῶν Περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» καὶ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ»
καὶ οἱ συνεργάται αὐτοῦ εὐχονται εἰς ἅπαντας τοὺς ἀναγνώστας πᾶσαν χαρὰν καὶ
εὐτυχίαν παρὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

λουθεϊ κατόπιν ὁ θεολογικὸς προβληματισμὸς. Ἡ ἐπιβίωσις μας, κατὰ κάποιον τρόπον, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐπιβίωσιν τῶν λατρευτικῶν μας σχέσεων μὲ τὸν Θεόν. Μία Θεολογία θὰ ὑπερνικήσῃ τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου καὶ τὴν ἐπιθετικὴν μανίαν τῶν τόσων κακοδοξίῶν τῶν καιρῶν μας καὶ αἰρέσεων, μόνον ὅταν εἶναι θεμελιωμένη ἐπὶ τῆς Λειτουργίας ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. Διότι δὲν εἶναι μονομερής. Εἶναι περιεκτικὴ: περιλαμβάνει συγχρόνως τὴν κοινωνίαν μὲ τὸν Θεόν, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πιστευτέων ἀληθειῶν, τὴν Ἱεραποστολήν, τὴν ἐσωτερικὴν κάθαρσιν, τὴν δοξολογίαν, τὴν διακονίαν, τὸν ἀγνισμὸν, τὴν μαρτυρίαν..., τὴν θυσίαν τοῦ Σαρκωθέντος Λόγου.

* * *

Τὴν σύνθεσιν αὐτὴν τῆς Λατρείας τὴν βλέπομεν ἤδη εὐθὺς μετὰ τὴν Πεντηκοστήν εἰς τὰς ἀρχαίας λατρευτικὰς συνάξεις. Ἐπομένως εὐαγγελικὴν ἔχουν τὴν προέλευσιν. Ἡ Λατρεία εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δὲν ἦτο μία ἀπλὴ ἰδιωτικὴ προσευχή, ἔκχυσιν εὐσεβῶν ἀτομικῶν αἰσθημάτων. Ἦτο ἀντιθέτως μυστήριον, δράμα. Δι' αὐτὸ καὶ «ἐν σώματι», λειτουργικῶς, φάλλουν οἱ πιστοί. Ὡς μία κοινότης σύμφυτος, προσφέρουν, ἐκφράζουν τὴν ἀγαλλίασιν καὶ διὰ χοροῦ, ἐρμηνεύουν εἰκονογραφικῶς ἱερὰ κείμενα. Ἡ Εἰκὼν παραπέμπει καὶ ἐρμηνεύει ἱερὰ γεγονότα. Ὁ Λαὸς διὰ τῶν Εἰκόνων ἀναγινώσκει καὶ οἰκοδομεῖται. Τὰ χρώματα ὕμνου, φάλλουν. Γίνονται ἢ αἰτία διὰ τοὺς ἱεροὺς παλμοὺς καὶ συγκινήσεις. Μεταδίδουν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν Βασιλείαν καὶ ἐκφράζουν τὸ ἄσμα τοῦ λυτρωθέντος ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ Σατανᾶ.

Ἰπάρχει μία τάσις γὰ ὑπερτονίζεσθαι τὸ σημερινὸν ἄγχος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ 20οῦ αἰῶνος ἐν σχέσει μὲ τὰς παλαιότερας γενεάς. Καὶ ὅμως πάντοτε ὁ ἄνθρωπος εἶχε «ἠναίσθησιν τοῦ ἀσφυκτικοῦ κλοισοῦ ὅπου τὸν συσφίγγει ἢ ὕλη καὶ τὰ πάθη. Δι' αὐτὸ καὶ πάντοτε ὑπέφερε, ἐζήτει καὶ ἀνεζήτει. Ἔτσι καὶ σήμερον ἀσφυκτιᾷ, ζητεῖ φῶς, λύτρωσιν, χαρὰν. Βλέπει τὰς ἀπολαύσεις γὰ ἐξατμιζονται, τὰ πλοῦτη γὰ τὸν ἐγκυκαλείπουν, διότι «σὴς καὶ ὄρωσις ἀφανίζεσι». Εἰς τὴν Λατρείαν τιθέμεθα ἐνώπιον τοῦ δράματος τοῦ ἀνικανοποίητου, τοῦ προσκαίρου, τοῦ φευγαλέου καὶ ἀπατηλοῦ. Εἰς τὴν ἀφθονίαν, εἰς τὸν κόρον, ἀρχίζεσι γὰ διερωτᾶται πρὸς τί ὅλα αὐτά; Ζητεῖ τὸ διαρκές καὶ μόνιμον, εἰς ὅλα προσπαθεῖ ν' ἀνεύρῃ ἓνα νόημα, ἓνα σκοπὸν. Εἰσερχόμενοι εἰς τὸ «ταμεῖον» τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀσκήσεως, ὅταν ὁ θόρυβος τῆς ἑλξείως τῶν ἀγαθῶν σιγήσῃ, ἀνακαλύπτομεν τὸ ἀληθές νόημα τῆς ζωῆς μας, τὰς εὐθύνας μας:

1. Ὅτι ὑπάρχουν γύρω μας πρόσωπα ἀναμένοντα τὴν ἀγάπην μας. Ἐνα καθήκον ὄρατον, ἀλλὰ καὶ δύσκολον. Διότι ἢ ἀγάπη ζητεῖ ἕξοδον, «κένωσιν», θυσίαν τῶν ἐγωϊσμῶν, σταυρόν. Αἰσθανόμεθα χαρὰν διὰ τὴν συνάντησιν μὲ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ καὶ πόνον διὰ τὰς δυσκολίας τῆς κοινωνίας καὶ συνεργασίας μὲ τὸν ἄλλον. Μία συνάντησις καὶ ἐπικοινωνία συνεχῶς ἀπειλουμένη ἀπὸ ψῆξιν καὶ χωρισμὸν.

2. Ὅτι ὑφίσταται εἰς τὸν κόσμον σκοπὸς ἢ σκοποί. Ὅλοι καὶ ὅλα ἀναμένουν τὴν συνεργίαν ἐκάστου πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν μεγάλων ἰδεωδῶν: Θεμελιώσις οἰκογενειακῆς ἐστίας, ἀνατροφή παιδιῶν, πορεία ἀνάμεσα ἀπὸ τρομερὰ ἐμπόδια καὶ κάθε εἶδους ἀντιδράσεις, προσπάθεια διὰ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς καλυτέρου κόσμου, πλέον δικαίου, τιμίου, μὲ ὀλιγώτερον κακίαν καὶ μίσος, ξεκινήματα καὶ ἀπαρχαὶ ἐνθουσιαστικά... Ὅσον ὅμως προχωρεῖ ἢ προσπάθει, τόσον ἀνακαλύπτομεν τὰς τεραστίαις δυσκολίας, τὰ ἀμέτρητα ἐμπόδια. Πόσο γρήγορα ἐκάμφθησαν, ἀπεσύρθησαν ἀπὸ τείτοιους εὐγενεῖς ἀγωνίας! Ἔδωκαν εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ παρὸν μὲ ὅλην τὴν καρδίαν. Γρήγορα ὅμως ἀπεσύρθησαν, ἀπεγοητεύθησαν. Ἐκλείσθησαν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοὺς ἀπογοητευθέντες, μὲ ἔκδηλον τὴν πικρίαν διὰ τὴν ἀχαριστίαν.

3. Τὸν σωτικὸν χαρακτῆρα τοῦ πόνου. Τὸ Λειτουργικὸν ἔτος συχνὰ καλεῖ διὰ Νηστείας, ἀνάτασιν, νέκρωσιν καὶ ἀποχῆν. Ὅλα αὐτὰ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, προσλαμβάνουν ἄλλο νόημα. Μᾶς ἀποκαλύπτουν ὅτι κάθε δοκιμασία εἶναι κάθαρσις, ὁ δρόμος, ἢ προϋπόθεσις τῆς νίκης. Ὁ θάνατος δὲν εἶναι θάνατος, ἀλλ' ὅπως λέγει ὁ Χριστός, μία «ἐγκυμοσύνη», μακρὰ, δύσκολος, ὀδυνηρὸς τοκετὸς διὰ τὴν γέννησιν ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐντὸς τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ διδίου τῆς Γενέσεως ἐκδιπλώνεται ὁ τρόπος τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ χυδῶν. Τότε ὁ Θεὸς «ἐμφυσᾷ πνεῦμα ζωῆς». Δηλαδὴ τοῦ μεταδίδει τὴν πνοὴν τοῦ τῆς ζωῆς. Ὁ ἄνθρωπος κατασκευάσθη ἀπὸ χῶμα καὶ ἀγάπην. Ἐντὸς τοῦ λατρευτικοῦ χώρου, ὁ ἄνθρωπος ἀναγνωρίζει μὲ ταπεινώσιν τὴν γῆνιν προέλευσίν του, τὸ εὐθραυστον τῆς εὐτυχίας του, ἀκριδῶς διὰ γὰ ἐπανεύρῃ ἐν μέσῳ τῶν ἀπογοητεύσεων καὶ πικριῶν του, τὴν πνοὴν αὐτῆς τῆς ἀγάπης, τὴν μυστηριώδη δύναμιν, αὐτὸ τὸ φύσημα τοῦ Πατρὸς τοῦ ἀνακαλύπτεται μόνον εἰς τὴν ἡσυχίαν καὶ εἰς τὸ κρυπτόν, τὴν περισυλλογὴν καὶ τὴν κοινωνίαν ἐν Χριστῷ.

* * *

Κέντρον τῆς χριστιαν. Λατρείας ἐξ ἀρχῆς ἦτο ἡ Εὐχαριστία. Αἱ πρῶται Κοινότητες ἀκολουθοῦσαι τὴν ἐντολήν τῶν ἀποστόλων, συνήρχοντο διὰ γὰ ἐνσχυθῶν προσευχόμενοι, διὰ γὰ ἐνθυμηθῶν τὰ σωτηριώδη γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ γὰ ἀντλήσων βεήθειαν εἰς τὸν δύσκολον ἀγῶνα τους. Τὴν μὲν Ἀναφορὰν ἀποτελοῦν τὰ στοιχεῖα τῶν εὐχῶν ὅπου οἱ πιστοὶ προσφέρουν πρὸς τὸν Θεὸν τὴν θυσίαν των. Τὴν Ἀγάμνησιν ὅπου «ἐνθυμοῦνται» τῶν δωρεῶν καὶ εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ. Καὶ τῆς Ἐπικλήσεως, διότι ἐπικαλοῦνται τὸ Πνεῦμα ὅπως κατέλθῃ, ἀγιάσῃ τὰ δῶρα καὶ ἐν συνεχείᾳ αὐτοὺς τοὺς ἴδιους. Ἡ Ὁρθόδοξος Λατρεία διετήρησε τὴν συμμετρίαν καὶ τῶν τριῶν αὐτῶν συστατικῶν στοιχείων. Ἐὰν ἐπιμένη εἰς τὴν Ἐπίκλησιν εἶναι διότι ἢ ἀνοδικὴ πορεία τοῦ πιστοῦ ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπέμβασιν καὶ κάθοδον τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρὸς τὰ ὑλικά στοιχεῖα τῆς Εὐχαριστίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τόνωσιν καὶ ἀνωτέρωσιν τῶν κοινωνούντων.

Εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Μ. Βασιλείου βλέπομεν καθάρᾳ τὴν σειράν τῶν σταδίων καὶ τὴν ἁρμονικὴν ἀλληλοεξάρτησίν των. Ἐκεῖ συνοψίζεται ὅλη ἡ Βίβλος, ὅλη ἡ Οἰκονομία τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν ἐξ ἀπείρου ἀγάπης δημιουργίαν τοῦ κόσμου, τὴν ἐξορίαν τοῦ Παρὰδδείου, τὴν ἀνομιονήν λυτρώσεως, τὴν δραματικὴν ἀποστασίαν καὶ τὴν προσδοκίαν Ἐλευθερωτοῦ (τὸ ἴδιον θέμα θὰ τὸ ἀναπτύξῃ ὁ Μ. Βασίλειος εἰς τὰ Ἀσκητικά του, Ἐπιστολὴ 261).

Μετὰ τὴν ἐξιστόρησιν τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, μεταβαίνει εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τοῦ μυστηρίου τῆς συγκαταβάσεως τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Κ.Δ. Συνοψίζει τὸ θέμα τῆς Ἐνσαρκώσεως καὶ προσκαλεῖ τὸν πιστὸν ὅπως «ἐμπολιτευσάμενος», πολιτογραφηθῆ ὡς κάτοικος τοῦ παρόντος κόσμου καίτοι ἀνήκει εἰς τὸν πνευματικόν. Ἡ Ἐπίκλησις ζητεῖ τὴν ἀνορθωτικὴν καὶ ἀγιαστικὴν ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος, ὡς δύναμιν καὶ τροφήν εἰς τὸν καθημερινὸν βίον. Τὰ δῶρα τῆς Εὐχαριστίας, ὁ ἄρτος καὶ οἶνος, δὲν ἀγιάζονται διὰ τὰ μένουν ἀναξιοποίητα, ἀλλὰ διὰ τὰ ὑψώσουν, ὡς γερανοὶ καὶ ἀνεγκυστεῖρες, τὸν πεσμένον, καὶ τὸν ἀδύνατον. Τοῦ προσφέρονται διὰ τὰ ὑψωθῆ, ἵνα συμμεθέξῃ εἰς κοινωνίαν Χριστοῦ, γενόμενος σύναμις, σύντροφος, συνέστις, ὁμόθεος, κοινωνία, συνεστίασις οὐράνιος.

Ἡ κατανόησις τοῦ μυστηρίου τούτου μετὰ τὴν Ἀνάστασιν πιστοποιεῖται ἐκ τῆς τοποθετήσεώς του εἰς τὸ κέντρον τῆς ζωῆς τῆς πρώτης Ἐκκλησίας.

Ἡ μεταβολὴ τῶν προσφερομένων δώρων εἶναι ἔργον τοῦ Πνεύματος. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἶναι σαφής:

«Εἰ δὲ τὸν τρόπον ἐπιζητεῖς, πῶς γίνεται, ἀρκεῖ σοι ἀκοῦσαι, ὅτι διὰ Πνεύματος Ἁγίου... ὁ ἄρτος, ὁ οἶνος τε καὶ ὕδωρ διὰ τῆς ἐπικλήσεως καὶ ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὑπερφυῶς μεταποιῶνται εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οὐκ εἰσι δύο, ἀλλ' ἐν καὶ τὸ αὐτὸ» (Ἐκθεσις Ὁρθοδ. Πίστews 4, 13. PG 94, 1145).

Οἱ Πατέρες περιγράφοντες τὰς διαστάσεις τοῦ Μυστηρίου ἐναλλάσσουν τὰς λέξεις. Ἄλλοτε τὴν θέλουν ὡς Ἀνάμνησιν, ἢ Εὐχαριστίαν, ἢ Δείπνον. Διὰ τοῦτο δέον οἱ ὅροι αὐτοὶ νὰ μὴ λαμβάνωνται μεμονωμένως, ἀλλὰ εἰς τὸ πλάσιον τῆς ὅλης διδασκαλίας των. Ἡ ἐπίκλησις

αὕτη συναντωμένη καὶ εἰς τὰ ἄλλα μυστήρια, μαρτυρεῖ τὴν κεντρικὴν θέσιν τοῦ Πνεύματος εἰς τὴν λατρευτικὴν ζωὴν. Οὕτως ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Χριστοῦ, περὶ παραμονῆς τοῦ Παρακλήτου «εἰς τὸν αἰῶνα μεθ' ἡμῶν». Διότι, λέγει Νικόλαος ὁ Καβάσιλας, μετὰ τὴν Πεντηκοστήν «οὐ καταλείπειν ἡμᾶς, ἀλλὰ μεθ' ἡμῶν ἔστι καὶ ἔσται μέχρι παντός... διὰ τῆς χειρὸς καὶ τῆς γλώσσης τῶν ἱερέων» τελῶν τὰ μυστήρια (Ἐρμηνεία θ. Λειτουργίας 28).

Ὁ ἱ. Αὐγουστίνος βλέπει εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Ἰησοῦ τὸν δρόμον ἐλεύθερον διὰ τὴν συμμετοχὴν μας στὴν θεότητά Του:

«Ἡ ἔνσαρκος τοῦ Χριστοῦ οἰκονομία εἶναι ἀπαραίτητος κατὰ τὴν ἐπίγειον αὐτὴν ζωὴν τῶν πιστῶν, διὰ τὰ τὸς ἀνυψώσῃ μέχρι τοῦ Κυρίου. Ἄλλ' ὅταν θὰ φθάσωμεν πλέον εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ ἰδίου τοῦ Λόγου, αὕτη ἡ οἰκονομία δὲν θὰ εἶναι πλέον ἀπαραίτητος... Πιστεῦτε εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν γεννηθέντα ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας, τὸν σταυρωθέντα καὶ ἀναστάντα! Δὲν θὰ εἶναι πλέον ἀνάγκη, μετὰ τὴν ἐπίγειον αὐτὴν ζωὴν, τὰ ἐρωτήσωμεν Ἡ πίστις μᾶς ἐδίδαξεν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν πᾶν ὅτι ὀφείλομεν νὰ γνωρίζωμεν ἐπὶ τοῦ μυστηρίου τούτου. Τὸ πιστεύομεν ἀκλονήτως. Ἡ πίστις αὕτη εἶναι ἀπαραίτητος ἔναντι τῆς ἀνεπαρκείας μας... Σκεφθῆτε τὸ ὑποζύγιον ἐκείνου τοῦ ἐλεήμονος καλοῦ Σαμαρείτου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔθεσε τὸν καταπληγμένον ἐκείνον πτωχὸν ταξιδιώτην (Λουκ. 10, 33). Τὸν ἐσήκωσε καὶ τὸν ἐτοποθέτησε ποῦ; εἰς τὸ ὑποζύγιόν του. Τὸ ὑποζύγιον τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ σὰρξ αὐτοῦ. Ὅταν ἡ ζωὴ αὕτη παρέλθῃ, τί θὰ ἀκούσατε; Ἐπισταύσατε τότε μὲ μίαν ἀληθῆ πίστιν εἰς τὴν σάρκασιν τοῦ Χριστοῦ; ἀπολαύσατε τώρα τῆς μεγαλειότητος καὶ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀδυναμία μου ἦτο ἀπαραίτητος εἰς τὴν ἀδυναμίαν σου: ἡ δύναμίς σου ὀφείλει τώρα νὰ κατοπτρίζεται εἰς τὴν δύναμίν μου»⁹.

(Συνεχίζεται)

ΑΙΜΙΑΙΑΝΟΣ ΤΙΜΙΑΔΗΣ

Μητροπολίτης Σηλυβρίας

9. Sermones 204, 5.

ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΗΜΕΡΟΝ*

Όμολογουμένως μετά δέους και φόβου θα προσπαθήσω να ανταποκριθώ εις την επιθυμίαν σας, να αναπτύξω δηλαδή τὸ θέμα τὸ ὁποῖον μοῦ ἀναθέσατε, «τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ σήμερον». Πῶς εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατὴ ἡ προσπάθεια διεισδύσεως εἰς τὴν χώραν τοῦ ἀγνώστου, πρὸς ἐξιχνίασιν τοῦ θελήματος Ἐκείνου τοῦ ὁποῖου «τὰ κρίματα εἶναι ἀνεξερεύνητα καὶ αἱ ὁδοὶ ἀνεξιχνίαστοι»; (Ρωμ. 11,33). Πῶς νὰ προσεγγίσω τις τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ δι' ἀνθρωπίνων «ματαίων καὶ ἀνωφελῶν καὶ μωρῶν συζητήσεων» (Πρβλ. Τίτ. 3,9), παραμένων συγχρόνως πιστὸς εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Ἀνατολῆς, ἡ ὁποία ἐδίου τὴν φανέρωσιν τῶν θαυμάτων, προσκυνοῦσα ἐν πίστει τὸ μυστήριον, θεολογοῦσα κατὰ προτίμησιν ἀποφατικῶς καὶ ὁμολογοῦσα μετὰ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ τὸ «ὄ πάντων ἐπέκεινα· τί γὰρ θέμις ἄλλο σε μέλπειν; Πῶς λόγος ὀμνήσει σε; σὺ γὰρ λόγῳ οὐδενὶ ρητόν. Πῶς νόσος ἀθρήσει σε; σὺ γὰρ νόσῳ οὐδενὶ ληπτός. Μοῦνος ἐὼν ἄφραστός... Μοῦνος ἐὼν ἄγνωστός· ἐπεὶ τέκες ὄσα νοεῖται... Σοὶ ἐνὶ πάντα μένει· σοὶ δ' ἀθρόα πάντα θιάζει. Καὶ πάντων τέλος ἐσσί, καὶ εἰς, καὶ πάντα καὶ οὐδεὶς...»¹.

Καὶ πῶς νὰ τοιμήσω νὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ σήμερον, ἤτοι περὶ τοῦ θελήματος τοῦ ὁμοουσίου πρὸς τὸν ἑσαρκωθέντα Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅστις παραμένει ὁ αὐτὸς «χθές, σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. 13,8), ἀφήνοντας νὰ νοηθῇ ἐξ αὐτῆς τῆς διατυπώσεως, ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ διαφοροποίησις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ἐξ ἐπόψεως παρελθόντος, παρόντος καὶ μέλλοντος;

Διὸ συνεχόμενος φόβῳ θὰ προτιμήσω ἀντὶ τῆς ξηραῶς, ὀρθολογιστικῆς προσθέσεως τὴν ἀπλὴν καὶ ἀπέριττον προσωπικὴν μαρτυρίαν. Ὅτι ἀκολουθεῖ δὲν εἶναι ἀνάλλυσις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, θεμελιωμένη εἰς συστηματικὴν ἐξηγητικὴν ἔρευναν καὶ ἐμβάθυνσιν τοῦ ὅρου θέλημα εἰς τὴν Συναγωγὴν, τὴν Παλαιάν καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἀλλ' ἀτελής καὶ περιορισμένη κατ' ἀνάγκην

ἐκφρασις διωμάτων πίστεως, ἔχουσα τὴν ἀπέριττον ἀναφορὰν τῆς κυρίως εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην καὶ Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὴν προσωπικὴν αὐτὴν ἐξομολόγησιν, ἡ ὁποία ἐπεδίωξε νὰ προδιαγράψῃ τὰς προϋποθέσεις καὶ τὸ πλαίσιον τῆς προσεγγίσεως τοῦ θεματός μου, ἐπιτραπήτω μοι νὰ αναπτύξω τὰς ἀκολουθούσας ἀναλύσεις, σκέψεις καὶ προοπτικὰς ὑπὸ μορφὴν ἐρωτημάτων καὶ θέσεων, εὐελπιστῶν εἰς ποῖαν τιμὰ διαλογικὴν συμβολὴν εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου σας.

1. Δὲν εἶναι τυχαῖον τὸ γεγονός ὅτι τὸ θέλημα, ὡς θέλημα Θεοῦ, δὲν ἀπαντᾶται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην εἰμὴ μόνον ὡς ἐνικόν. Ἡ πληθυντικὴ ἀντίληψις θελημάτων εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτος. Ἡ μία ἐκ τῶν δύο πληθυντικῶν ἐκφράσεων «εὔρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου» (Πράξ. 13,22) εἶναι παραπομπὴ εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην (Ἠσ. 44,28), ἡ δὲ ἑτέρα ἀναφέρεται εἰς τὰ «θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν» (Ἐφ. 2,3). Τοῦτο δὲ προφανῶς διότι τὸ περιεχόμενον τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ὡς ριζικόν καὶ ἐνιαῖον, δὲν καθορίζεται ἀπὸ νομικὰς ἐντολάς, προτροπὰς καὶ παραινήσεις. Τοῦτων οὕτως ἐχόντων, τί ἄραγε νὰ νοηταῖ ὑπὸ τὸ τρίτον αἴτημα τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς, «γεννηθῆτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς»;

Κατ' ἀρχὴν δέον νὰ ὑπογραμμισθῇ, ὅτι τὸ αἴτημα περὶ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, παρ' ὄλην τὴν παθητικὴν του ἐκφρασιν, δὲν σημαίνει μόνον ἀφοσίωσιν τοῦ προσευχομένου, ἀλλὰ συγχρόνως στάσιν καὶ διαθέσιν προσευχητικὴν ἐμπεριέχουσαν, ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν συγκατάθεσιν πλήρους πραγματώσεως τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, ἀνταποκρινομένην εἰς τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ὀνόματός Του καὶ τὴν ἔλευσιν τῆς βασιλείας Του, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν συνείδησιν ἀδυναμίας ἑσαρκώσεως τοῦ θελήματος ἄνευ τῆς ἀρωγῆς τῆς θείας χάριτος. «Καθάπερ ἐν θρόνοις καὶ ἀρχαῖς, καὶ ἐξουσίαις, καὶ κυριότησι, καὶ πάσῃ τῇ ὑπερκοσμίῳ δυνάμει γίνεται σου τὸ θέλημα, μηδαμοῦ κακίας παραποδίζουσης τοῦ ἀγαθοῦ τὴν ἐνέργειαν· οὕτω καὶ ἐν ἡμῖν τὸ ἀγαθὸν τελεωθῆι, ἵνα πάσης κακίας ἐκποδῶν γενομέ-

* Ὁμιλία λεχθεῖσα εἰς τὸ ἐν Chambésy-Genève Β' Θεολογικὸν Σεμινάριον (29 Ἀπριλίου - 5 Ἰουλίου 1981).

1. Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, Ἔπος 29, PG 37, 507A-508A.

νης, διὰ πάντων ἢ τὸ θέλημά σου ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν κατευσθόμενον»² ὡς λέγει· ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ὑπογραμμίζων ἀλλαχοῦ προσευχητικῶς «Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ἵνα σθεσθῇ τοῦ διαδόλου τὸ θέλημα. Διὰ τί δὲ τὴν παρά τοῦ Θεοῦ γενέσθαι τὴν ἀγαθὴν ἡμῖν προαίρεσιν ἐπευχόμεθα; Ὅτι ἀσθενῆς ἢ ἀνθρωπίνη φύσις πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἔστιν, ἅπαξ διὰ κακίας ἐκνευροσθεῖσα»³.

Ὁ ἐνσαρκωμένος Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι, ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ Πατρὸς, φορεὺς καὶ ἐνσαρκωτῆς τοῦ θελήματός του, εἰς βαθμὸν ὥστε ἡ τροφή του νὰ εἶναι· τὸ «ποιεῖν τὸ θέλημα» καὶ «τελειοῦν τὸ ἔργον Του» (Ἰωάν. 4,34). «Οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με» (Ἰωάν. 5,30). «Τοῦτο δὲ ἔστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι μὴ ἀπωλέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο δὲ ἔστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶς ὃ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχη ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ» (Ἰωάν. 6,39-40). Τὸ περιεχόμενον τοῦ θελήματος τοῦ Πατρὸς περιγράφεται ὡς τετελεσμένη καὶ πεπληρωμένη μελλοντικὴ σωτηρία, κατὰ τρόπον ἐμπεριέχοντα τὴν ὄλην πορείαν τὴν ὀδηγοῦσαν εἰς τὸν τελικὸν σκοπὸν. Τὸ δὲ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς, σημαίνει θυσίαν τοῦ ἰδίου θελήματος τοῦ Υἱοῦ καὶ αὐτόνομον θεληματικὴν πράξιν συγχρόνως. Ἡ ὑπακοή του δὲν εἶναι αὐτονόητον φυσικὸν γεγονός, ἢ μαγικὸν θαῦμα, ἀλλ' ἀπάρνησις τοῦ ἰδίου θελήματος «... κατὰθέδηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός» (Ἰωάν. 6,38). Τοῦτο ἄλλωστε ὑποδηλοῖ καὶ ἡ προσευχητικὴ του ἀγωνιώδης παράκλησις εἰς τὸν κήπον τῆς Γεθσημανῆ: «Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω» (Λουκ. 22,42).

2. Αὕτη, ἡ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὸ πάθος προϋποθέτουσα σταυρικὴ πορεία πραγματώσεως τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ ἀπαίτησις τὴν ὁποῖαν θέτει ὁ Χριστὸς ἔναντι ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. «Ὅς γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ μου καὶ μήτηρ ἔστι» (Μάρκ. 3,35. Πρβλ. Ματθ. 12,50). «Ὁ φίλων πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φίλων υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Ὁ εὐρών

τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐνεκεν ἐμοῦ εὕρησει αὐτήν» (Ματθ. 10, 37-39. Πρβλ. Μάρκ. 8,35-37). Ἡ προτροπὴ αὕτη ἀπευθυνομένη πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν ὡς μιμηταὶ του, ἦτοι φορεῖς, ἐνσαρκωταί, μιμηταὶ καὶ μάρτυρες τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, δίδει τὴν ἐντύπωσιν παραλογισμοῦ, ἀντιφάσεως ἢ μωρίας. Ἐκφράζει τὴν κατ' ἐξοχὴν λυτρωτικὴν, ἐλευθέραν τήρησιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ὀδηγεῖ εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ θελήματός του ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἦτοι τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του. Αὕτη ἡ σωτηρία προϋποθέτει τὴν ἀποδέσμευσίν μας ἀπὸ τοὺς δεσμοὺς τῶν δεσμῶν τοῦ κόσμου τούτου, ἀπὸ ὅ,τι μᾶς ἐμποδίζει νὰ ἀπαρνηθοῦμε τὸν ἑαυτὸν μας, προκειμένου νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸν Χριστὸν (Πρβλ. Μάρκ. 8,34).

Ὅφειλομεν νὰ υπερβῶμεν τοὺς σταυροὺς, τοὺς λαξευμένους ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς σταυροὺς τοὺς φτιαγμένους ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν ἄλλων· τοὺς σταυροὺς, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται χωρὶς ἡμεῖς νὰ τοὺς θέλωμεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς σταυροὺς, τοὺς ὁποῖους ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ζητοῦμεν· τοὺς σταυροὺς τοὺς ἀσράτους, τοὺς διακριτικούς, τοὺς μυστικούς· τοὺς σταυροὺς τῶν εὐγενικῶν ἀνησυχιῶν μας καὶ τῶν ἐνόχων παθῶν μας· τοὺς σταυροὺς τῶν τρυφερῶν φιλιῶν μας καὶ τῶν ὀδυνηρῶν ἐγκρατερήσεών μας· τοὺς σταυροὺς τῆς ἀνευθυνολογίας καὶ τῆς κακολογίας, τῆς συκοφαντίας καὶ τῆς ἀδίκου ὀδύνης· τοὺς σταυροὺς τῶν σκληρῶν μόχθων καὶ τῆς δειλῆς ἀναπαύσεως· τοὺς σταυροὺς τῶν ματαιωμένων προσδοκιῶν μας καὶ τῶν ἀνεκπληρώτων φιλοδοξιῶν μας· τοὺς σταυροὺς τῆς ἀνασφαλείας καὶ τῆς ἀσυγχωρήτου μοναξιάς εἰς τὸν σύγχρονον ἀπανθρωποποιημένον κόσμον τῆς ἐπικρατήσεως τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ὕλης· τοὺς σταυροὺς τῆς παραβιάσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιομάτων, τῆς πείνας, τῆς ἀσθενείας, τοῦ διωγμοῦ, τῶν καταποντισμῶν, ἐπιδρομῆς ἀλλοφύλων καὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων, οἱ ὁποῖοι πλαισιώνουν καθημερινῶς τὴν ζωὴν μας, ἀφήνοντας τὸν κατ' ἐξοχὴν Σταυρὸν τῶν σταυρῶν, νὰ διαποτίσῃ τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος μὲ τὴν ἰαχὴν τῆς Ἀναστάσεως, τὸν Σταυρὸν ποὺ δίδει νόημα καὶ περιεχόμενον εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους σταυροὺς μας, τὸν Σταυρὸν ὁ ὁποῖος ὑπερβαίνει τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν καὶ καταργεῖ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν, τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, τὸ σκάνδαλον διὰ τοὺς Ἰουδαίους, μωρίαν διὰ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ὅμως, τὸ κατ' ἐξοχὴν κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον σώζει τοὺς πιστεύοντας (Α' Κορ. 1,21-24).

Αὕτη ἡ πλήρης αὐταπάρνησις, ποὺ ὀδηγεῖ ἐνίοτε εἰς τὴν βίωσιν τῶν μοναστικῶν ἰδεωδῶν, ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην μου διάλογον μεταξὺ τοῦ Ἑλλήνος λογοτέχνου

2. Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, Εἰς τὴν Κυριακὴν Προσευχὴν, Ὁμιλία Δ', PG 44, 1168C.

3. Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, Εἰς τὴν Κυριακὴν Προσευχὴν, Ὁμιλία Δ', PG 44, 1164C.

Ν. Καζαντζάκη και ἐρημίτου μοναχοῦ εἰς τὰ Κκυσσοκαλύβια τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

«Πολὺς σκληρὸς εἶναι ὁ δρόμος, Γέροντά μου», λέγει ὁ Καζαντζάκης πρὸς τὸν ἀσκητὴν. «Θέλω και ἐγὼ νὰ λυτρωθῶ. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος;»

«Ἀκόμη πιὸ διδλικός;» ἀπήντησε μὲ συμπόνοια και χαμόγελο ὁ ἀσκητής.

«Ὅχι, ἀκόμη πιὸ ἀνθρώπινος, Γέροντά μου».

«Μόνον ἓνας δρόμος ὑπάρχει! Πῶς τὸν λέν; Ἀνήφορο! Νὰ ἀνεβαίνης ἀπὸ τὴν χορτασιὰ στὴν πείνα, ἀπὸ τὴν ξεδιψασιὰ στὴ δίψα, ἀπὸ τὴν χαρὰ στὴ θλίψη! Στὴν κορυφὴ τῆς πείνας, τῆς δίψας, τῆς θλίψης, κάθεται ὁ Θεός! Στὴν ἄλλη κορυφὴ, ὁ διάβολος. Διάλεξε!»

Ὁ διάλογος ἐκφράζει τὴν ριζικὴν διδλικὴν ἀντιπαράθεσιν μεταξὺ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ και τοῦ θελήματος τοῦ κόσμου. Ἡ πραγματοποιήσις τοῦ θελήματός Του, εἶναι ἡ προϋπόθεσις τῆς σωτηρίας και τῆς εἰσόδου μας εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. «Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι: Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς» (Ματθ. 7, 21). Ὁ ποιῶν «τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα» (Α' Ἰωάν. 2, 17), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἀγαπῶντα τὸν κόσμον και τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. «Ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρὸς ἐν αὐτῷ· ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ... οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστὶ. και ὁ κόσμος παράγεται: και ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ...» (Α' Ἰωάν. 2, 15-17).

3. Ἐάν δεδαίως τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι προωρίσθησαν «εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ», ἐν χάριτι τοῦ ὁποῦ «ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἡγαπημένῳ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐπερίσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ και φρονήσει, γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ...» (Ἐφεσ. 1, 5-9), ἐάν ὁ Χριστὸς ἀπέθανε δι' ὅλους ἡμᾶς διὰ τοὺς ὁποῖους ὑπάρχει μία μόνον θεία κλήσις: Ὁ Θεὸς «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι και εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α' Τιμ. 2, 4), τότε πῶς ἐπιτυγχάνεται ἡ σωτηρία αὐτῆ;

Βεδαίως «ὁ πιστεύσας και βαπτισθεὶς σωθήσεται» (Μάρκ. 16, 16), μετέχων τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον τοῦ ἰδρυτοῦ αὐτῆς «τὸ δούλημα ἡ τῶν ἀνθρώ-

πων ἐστὶ σωτηρία· και τοῦτο Ἐκκλησία κέκληται» ὡς παρατηρεῖ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς.⁴ Κατὰ συνέπειαν «ἐάν μὴ τις ἦ ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου (Ἐκκλησίας), ὑστερεῖται τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ» (θείας Εὐχαριστίας και σωτηρίας)⁵ και ὡς ὑπογραμμίζει ὁ Μέγας Βασιλεὺς «Προσκυνήσατε τῷ Κυρίῳ ἐν αὐτῇ ἀγία αὐτοῦ. Προσκυνησις δὲ ἡ οὐκ ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Θεοῦ τελουμένη. Μία ἐστὶν αὐτῇ ἀγία τοῦ Θεοῦ... Οὐ τοίνυν ἔξω τῆς ἀγίας ταύτης αὐτῆς προσκυνεῖν προσήκει τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἐνδον αὐτῆς γενόμενον· ἵνα μὴ ἔξω τις αὐτῆς ᾖν. Μηδὲ ἐλκόμενος ὑπὸ τῶν ἔξω, ἀπολέσει τὸ εἶναι ἐν αὐτῇ Κυρίου... Δυνατὸν δὲ αὐτῇ ἔτι ἐπαναβεβηκότως νοῆσαι τὴν ἐπουράνιον διαγωγὴν. Διὰ τοῦτο οἱ πεφυτευμένοι ἐνταῦθα ἐν τῷ αἵκῳ Κυρίου, ἦτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, ἐκεῖ ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσιν».⁶ «Οἶδα γὰρ ὅτι ἄλλως ἀδύνατον ἐξανθῆσαι, και ἀρχὴν λαθεῖν εἰς καρποφορίαν, μὴ ἐν ταῖς αὐλαῖς γενόμενον τοῦ Κυρίου».⁷

Ὁ Εἰρηναῖος εἶναι περιεκτικὸς και σαφῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου εἶναι ἐμπεπιστευμένη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν: «αὐτῇ γὰρ τῇ Ἐκκλησίᾳ πεπίστευται ἡ τοῦ Θεοῦ δωρεὰ»⁸ πάντες οἱ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποχωριζόμενοι αὐτοπροκαλοῦν τὴν ἰδίαν αὐτῶν καταδίκην,⁹ ἐφ' ὅσον «extra Ecclesiam nulla salus» ὡς ὑπογραμμίζει κατηγορηματικῶς ὁ Κυπριανός.¹⁰

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Τρανουπόλεως ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

4. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Παιδαγωγὸς I, 6, PG 8, 281A. Πρβλ. και Στρωματεῖς, 7, 5, PG 9, 437C.

5. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, Ἐφεσ. 5,2, SC. 10,62. Πρβλ. Τραλ. 7,2. SC. 10, 100. Φιλαδ. 3,3, SC. 10,122.

6. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Εἰς Ψαλμούς, 28,3, PG. 29, 288AC.

7. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Εἰς Ἠσαΐαν, 1,28. PG 30, 173.

8. Εἰρηναίου, Κατὰ Αἱρέσεων, 3,24, 1. PG 7, 966B.

9. Εἰρηναίου, Κατὰ Αἱρέσεων, 1,16, 3, PG 7, 633B.

10. Κυπριανοῦ, De unit. Eccl., 6, Epist. 73,21. PL 3, 1122. 4, 502.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΠΟΥ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΤΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ & ΣΤΗΝ ΙΜΒΡΟ ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΛΩΖΑΝΗΣ (1923)

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Άφορμή για τή συγγραφή τής εργασίας αυτής έδωσαν όρισμένα τουρκικά δημοσιεύματα που άναφέρονται στην άθλια κατάσταση τών τουρκικών μνημείων στη Δυτική Θράκη και γενικά σε διάφορες πόλεις τής Ελλάδας¹. Όρισμένα άπό τά δημοσιεύματα αυτά μνημονεύουν τήν κατεδάφιση του Ταμπακχανέ τζαμι² τής Εάνθης τó 1972 και άλλα ζητούν εξηγήσεις για τήν τύχη του Χαμζά Μπέη τζαμι τής Θεσσαλονίκης, που είναι σήμερα ó κινηματογράφος Άλκαζάρ³.

Όσον άφορα στην κατηγορία για τó Ταμπακχανέ τζαμι τής Εάνθης αντιπαραβάλλουμε έδó τρεις ναούς τής Κωνσταντινούπολης που κατεδαφίστηκαν μετά τή συνθήκη τής Λωζάνης: 1) Τόν Έερό Ναό Έωάννου Προδρόμου τής νήσου Πριγκήπου 2) Τόν Μητροπολιτικό Ναό του Άγιου Γεωργίου Θεραπείων 3)

1. Prof. Dr. Oktay, Aslanapa, Yunanistan'da Türk eserleri ve Türklerin durumu (=Τά τουρκικά μνημεία στην Ελλάδα και ή κατάσταση τών Τούρκων), Türk Kültürü 41 (1966), σ. 477-485 και 42 (1966), σ. 531-541. Adil Özgüc, Yunanistan'da Türk eserleri üzerinde oynanan oyun (=Τó παιχνίδι που παίζεται για τά τουρκικά μνημεία στην Ελλάδα), Türk Kültürü 119 (1972), σ. 1191-1195. Ertug H. Refik, Bati Trakya'da okullar ve camiler kundaklanirken (=Έ ή ύπονόμευση τών σχολείων και τών τζαμιών στη Δυτική Θράκη), Hayat Tarih Mecmuasi 12 (1976), σ. 71-74.

2. Adil Özgüc, Bati Trakya'da yıkılan bir caminin düşündürdükleri (=Όσα μās κάνει να σκεφθούμε ή κατεδάφιση ενός τζαμιού στη Δυτική Θράκη), Türk Kültürü II (1972-3), σ. 305-308. How the West Thrace moslem Turks are annihilated, γ. τ., 1979, σ. 79, (ντοκουμέντο 9).

3. «Istanbul'daki en basit kilise veya azizlerin yaptıkları için yaygaralar kopartan Yunan toplumu, Selanik'teki Hamza Bey camisi için bir cevap verebilmelidir; zira Hamza Bey camisi günümüzde Alkazar isimli bir sinemadır» Osman Öndes, Asırlar Boyunca Selanik (=Έ ή Θεσσαλονίκη άνά τούς αιώνας), Hayat Tarih Mecmuasi 11 (1972), παράρτημα, σ. 12.

Τόν Έερό Ναό του Σωτήρος Χριστού Γαλατά. Άναφέρουμε επίσης ισάριθμους ναούς άπό τήν Ίμβρο που είχαν και αυτοί τήν ίδια τύχη. Σχετικά με τó Χαμζά Μπέη τζαμι στη Θεσσαλονίκη υπογραμμίζουμε ότι παρόμοιες περιπτώσεις υπάρχουν και στην Τουρκία. Για παράδειγμα «ó Ναός τής Παναγίας στη Νεάπολη (Νέβ-σεχίρ) στέκει όρθιος, άλλ' έχει μεταβληθί σε φυλακή. Στο δυτικό τμήμα, ύψηλός τοίχος φράσσει έντελώς τή θέα του Ναού. Στίς νότιες γωνίες, σικοποι φυλάγουν σε παρατηρητήρια...»⁴

Ένα άπό τά σοβαρότατα προβλήματα τών εκκλησιών μας στην Κωνσταντινούπολη είναι και τó θέμα τής επίσκεψής τους. Για τήν επίσκεψη τών βακουφικών κτημάτων στα όποια άνήκουν και οι εκκλησίες, ισχύει τó 48ο άρθρο του περι Βακουφίων Κανονισμού του έτους 1936. Σύμφωνα με τó άρθρο αυτό οι Έπίτροποι όφείλουν να πάρουν άδεια άπό τή Διεύθυνση Βακουφίων τής περιοχής, όταν ή δαπάνη τής επίσκεψής προβλέπεται να ύπερβεί τις 250 λίρ. Τουρκίας (δηλ. 125 δρχ.) και τήν άδεια τής Γενικής Διεύθυνσης Βακουφίων, όταν ή δαπάνη ύπολογίζεται πως θά ξεπεράσει τις 500 λίρ. Αυτόνόητο είναι ότι με 250 και 500 λίρ. δέν μπορεί να γίνει σήμερα καμιά επίσκεψη. Άλλωστε, άδεια επίσκεψής δέ δίνει ή Διεύθυνση Βακουφίων σε καμιά περίπτωση⁵. Έ ή άθλια ώστόσο κατάσταση όρισμένων ναών μας δέν είναι άποτέλεσμα μόνο τής φθοράς που έπέρχεται με τήν πάροδο του χρόνου, αλλά και του πετροπόλεμου τών τουρκοπαίδων. Χαρακτηριστικό είναι τó γεγονός ότι, σταμάτησε ó πετροπόλεμος σε ένοριακό ναό μετά άπό ίκανοποίηση τών τουρκικών άρχών σε κάποιο θέμα. Άρκετοι άπό τούς ναούς μας πάλι είναι έλλιπεις λόγω τής διάνοιξης δρόμων.

«Και ή έλαχίστη χαλάρωση τών προνομίων τής Έκκλησίας σημαίνει εξαφανισμόν τής Χριστιανοσύνης όλοκλήρου» και «Άλλοίμονον εις τήν Έκκλησίαν του Χριστού εάν οι κληρικοί άνεκρίνοντο και παρεπέμποντο εις δίκην παρά τών ύπαλλήλων τής τουρ-

4. Έωακείμ Ι. Ζαμπίδη, Έ ή Καππαδοκική Νεάπολη (Νέβ-σεχίρ) και περίχωρα αυτής, Άθήναι 1954, σ. 20.

5. «Νόμοι και Κανονισμοί», έφημ. «Έχώ», Κωνσταντινουπόλεως, άριθ. φύλλ. 23/2/1978.

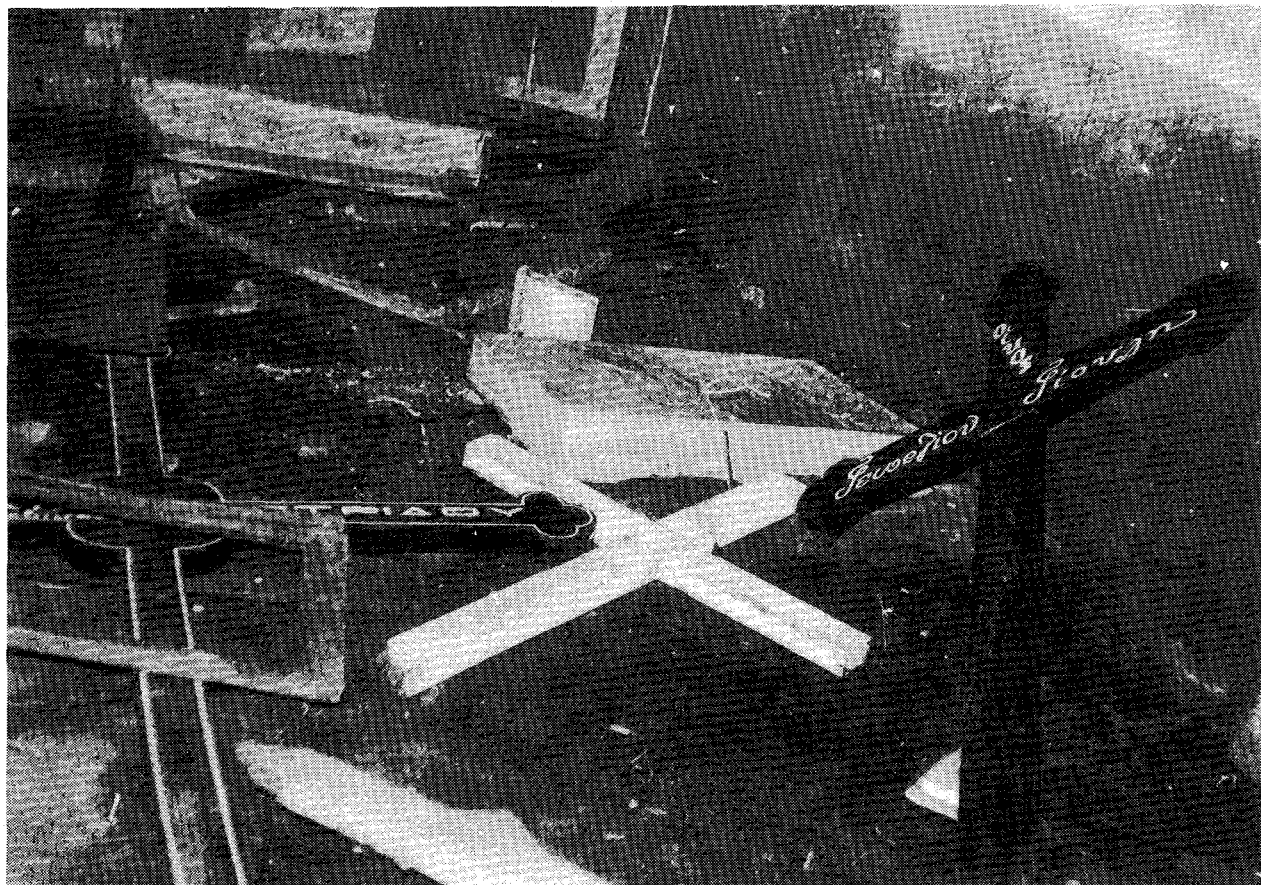
κικής Κυβερνήσεως» έγραφε λόγιος τών άρχών του αιώνα μας⁶. Οι φόβοι του έγιναν πραγματικότητα. Στις 4 Δεκεμβρίου 1978 δικάστηκε ο Αιδ. κ. Άνδρέας Όλγάτσ, ιερατικώς προϊστάμενος τής ένορίας Βαφεοχωρίου, ένώπιον του Ποινικού Δικαστηρίου του Έκτελεστικού του Σαρχήγερ. Ό ιερέας μας παραπέμφθηκε σέ δίκη γιατί δέ δέχτηκε νά δηλώσει τά περιουσιακά στοιχεία του βακουφίου τής Έκκλησίας και τής Σχολής τής ένορίας. Άρμόδια άρχή γι' αυτό που ζητούσαν οι υπάλληλοι τών Βακουφίων ήταν μονάχα ή Έκκλησιαστική Έφοροεπιτροπή τής ένορίας και όχι ο ιερέας, ό όποιος δέν είχε καμιά σχέση με τή διοίκηση και διαχείριση τής Έκκλησίας. Άξίζει νά επαναλάβουμε έδώ τήν έρώτηση του δικαστή προς τό δικηγόρο τών Βακουφίων: «Μά τί ευθύνη φέρει ό άνθρωπος αυτός;»⁷.

6. Ά. Έλευθεριάδης, Τά προνόμια του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Σμύρνη, 1909, σ. 255.

7. «Η δίκη του Ίερέα μας», έφημ. «Ήχώ», άριθ. φύλλ. 7/12/1978.

Πέρα όμως από αυτά, εξίσου σημαντικά είναι και τά προβλήματα που δημιουργήθηκαν με τόν έκπατρισμό τών Έλλήνων τής Κωνσταντινούπολης. Έπάρχει έλλειψη ιερέων, ψαλτών, νεωκόρων, άκόμη και παιδιών για νά βοηθήσουν κατά τήν τέλεση τής λειτουργίας. Οι περισσότεροι από τούς ιερείς μας περιμένουν τή σύνταξή τους· δύο ψάλτες σέ ένοριακό ναό έχει καταντήσει πολυτέλεια, ένώ τή θέση του νεωκόρου παίρνουν οι Συροχαλδαίοι. Οι εκκλησίες μας, που ως τά τελευταία χρόνια πλημμύριζαν από τή συρροή τών χριστιανών, έμειναν σήμερα έρημες, σκοτεινές, άραχνιάσμενες με τρεις-τέσσερις πιστούς στις πιό πολλές ένορίες. Παρατηρείται έλλειψη και Έπιτρόπων στους ναούς μας. Έχουν νά γίνουν ένοριακές εκλογές περίπου 15 χρόνια και από αυτούς που εκλέχτηκαν τότε, άλλοι έγκαταστάθηκαν στο έξωτερικό και άλλοι άπεβίωσαν.

Ή τραγικότητα ώστόσο τής κατάστασης διαφαίνεται καλύτερα από τή φωτογραφία που δημοσιεύεται έδώ. Άπεικονίζει τό έσωτερικό μιās εκκλησίας



Όψη από τό έσωτερικό ναού Κωνσταντινούπολεως (Είκ. 1).

στή Κωνσταντινούπολη. Οί άκαθαρσίες και τὰ άχαρα που διακρίνονται στή γωνιά του ναού ανήκουν στο κοπάδι προβάτων, τὸ όποιο τή στιγμή τής φωτογράφησης βρισκόταν έξω από τὸ ναό. Διακρίνεται τὸ άριστερό αναλόγιο και ἡ βάση του θρόνου. Δυστυχῶς δὲν προλάβαμε νὰ φωτογραφίσουμε τὸ εικονοστάσι, που ἦταν σὲ πολὺ καλή κατάσταση και χωρίς καμιά εικόνα⁸. (εικ. 1-2).

1. ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΥ

Ἡμερομηνία Κατεδάφισης: 1925

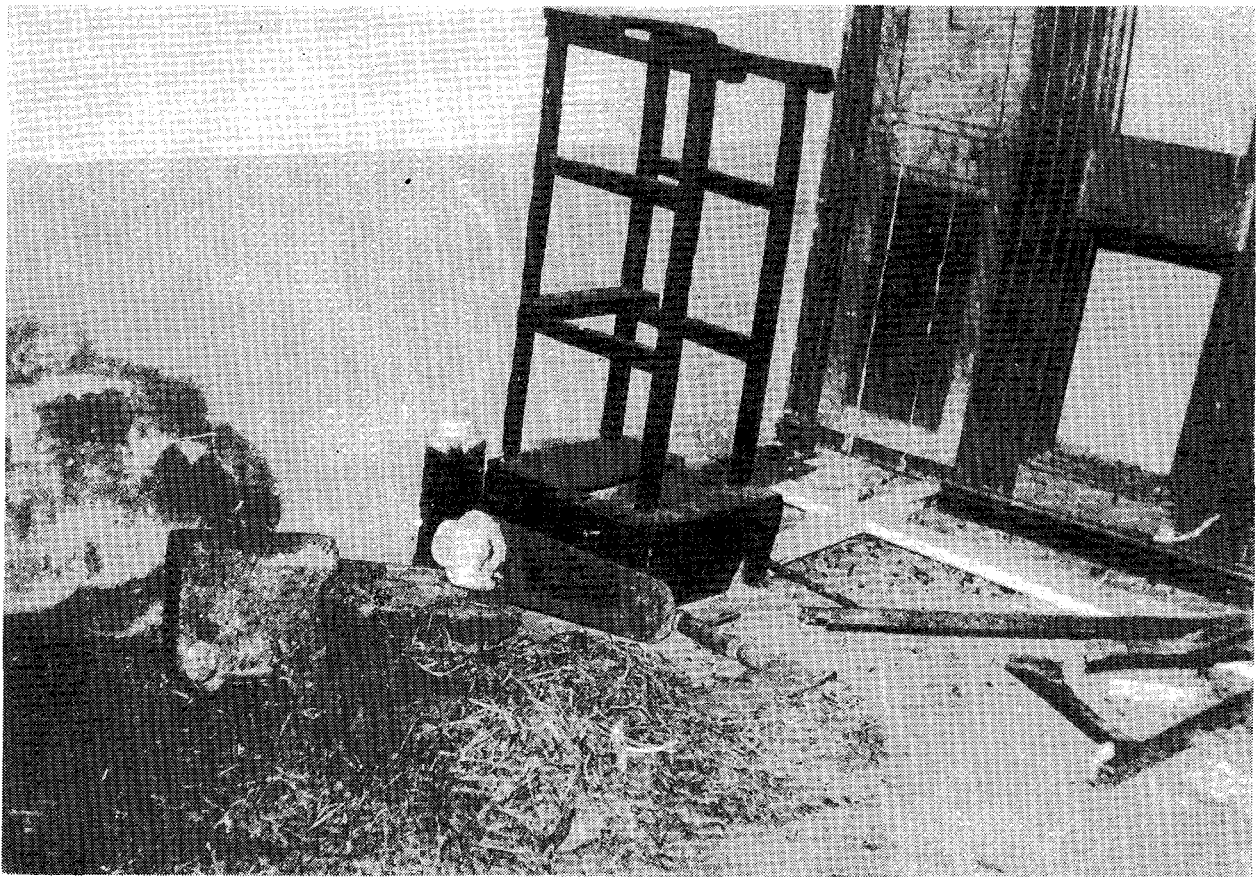
Ὁ ἱερός Ναός Ἰωάννου του Προδρόμου βρισκόταν στή πλατεία τής Πριγκήπου, κοντὰ στήν

8. Σχετικά με τήν κατάσταση τῶν «Νεκροταφείων» και τῶν «Σωματείων» τής Κωνσταντινουπόλεως βλ. Κ. Θ., Τὰ νεκροταφεία μας, Ἐκρίτας Κομοτηνῆς 20 (1979), σ. 6-7 και Κ.Θ., Τὰ σωματεία μας, Ἐκρίτας Κομοτηνῆς 21 (1980), σ. 5-8.

ἀποβάθρα. Φαίνεται πὸς παλαιότερα ἦταν Ναός Νεκροταφείου, γιατί ἡ πλατεία στήν όποία βρισκόταν εἶχε τ' όνομα «macarı» από τὸ τουρκικό «mezar», που σημαίνει τάφος.

Ἡ ἀνοικοδόμηση του Ναού άρχισε τούς πρώτους μῆνες του 1852 και τελείωσε στις 7 Μαΐου 1856. Για τελευταία φορά έξωραίστηκε στὰ 1903. Ἦταν μικρός Ναός, τετράπλευρος με στέγη ξύλινη σὲ σχῆμα κώνου. Διακρινόταν για τὸν άπλούστατο έσωτερικό του διάκοσμο. Ὁ Νάρθηκάς του εἶχε δύο πόρτες, τή μιὰ στή νότια πλευρά και τήν άλλη στή βόρεια. Ὅταν οί ένορίτες πῆγαιναν πρῶτῶ πρῶτῶ στις δουλειές τους, έμπαιναν από τή νότια πόρτα, που έβλεπε άλλωστε στήν πλευρά όπου ἦταν τὰ σπίτια τῶν ένοριτῶν, άναβαν τὸ κερί τους και έβγαιναν από τή βόρεια πόρτα με κατεύθυνση τήν ἀποβάθρα για νὰ πάρουν τὸ πλοίο.

Ὁ μικρός και χαριτωμένος αὐτός Ναός κατεδαφίστηκε στὰ 1925, από τὸ διοικητῆ του νησιού Νετζάτ Βέη, με σκοπὸ τή διάνοιξη του δρόμου. Πρόεδρος



Ὅψη από τὸ έσωτερικό ναού Κωνσταντινουπόλεως (Εικ. 2).

τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ναοῦ ἦταν τότε ὁ Κυριάκος Τεμπερίκογλου.

Τὸ ζήτημα ὅμως δὲν τελειώνει ἐδῶ. Ὅπως εἶναι φυσικό, ἐφόσον ὁ δρόμος ἦταν στενός και ὁ Ναός ἐμπόδιζε τὴ διάβαση τῶν πεζῶν — στὸ νησί δὲν ὑπάρχουν μηχανοκίνητα μέχρι σήμερα — θὰ περίμενε κανεὶς στὴ θέση τοῦ κατεδαφισθέντος Ναοῦ νὰ μὴ ὑπάρχει τίποτα, παρὰ μονάχα ὁ δρόμος. Ὡστόσο, ἕνα μικρὸ πάρκο, τόσο μικρὸ ὅσο και ὁ Ναός τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καλύπτει τὸν ἴδιο χῶρο, πράγμα τὸ ὁποῖο μᾶς κάνει νὰ διερωτηθοῦμε, γιατί κατεδαφίστηκε ὁ Ναός, ἐφόσον σκοπός δὲν ἦταν ἡ διάνοιξη τοῦ δρόμου, ἀλλὰ ἡ κατασκευή ἑνὸς μικροῦ πάρκου. Ὑπάρχει ὅμως και κάτι ἄλλο πὶδ λυπηρὸ πὸν μπορεῖ νὰ δεῖ κανεὶς στὴ θέση τοῦ "Αἱ Γιάννη σήμερα. Στὴ μέση ἀκριβῶς τοῦ πάρκου ὑψώνεται μιὰ λίθινη στήλη, σὰ σύμβολο νίκης τοῦ κατακτητῆ ἐπὶ τῶν πρώτων Ἑλλήνων κατοίκων τοῦ νησιοῦ. Ἐπάνω στὴ λίθινη αὐτὴ

στήλη, πὸν στήθηκε ἐδῶ, στὴ θέση τοῦ Ναοῦ, σὰ νὰ μὴν ὑπῆρχε ἄλλος χῶρος σὲ ὁλόκληρο τὸ νησί, διαβάζουμε τὴν ἐξῆς ἐπιγραφή:

Büyükada kalesi Istanbul fethinden evvel Kaptan-i Derya Baltaoglu Süleyman Bey tarafından fetih edilmistir.

I. F. dernegi 1953

«Τὸ φρούριο τῆς Πριγκήπου καταλήφθηκε πρὶν ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης ἀπὸ τὸ Ναύαρχο Μπαλτάογλου Σουλεϊμάν Βέη (Εἰκ. 3).

Σύλλογος Ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως 1953».

(Συνεχίζεται)

X.



Τὸ πάρκο πὸν κατασκευάστηκε στὴ θέση τοῦ ἱ. ναοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τῆς νήσου Πριγκήπου (Εἰκ. 3).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Πρωτοκλήτεια».

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου ἐπραγματοποιήθησαν διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἐν Πάτραις καὶ τῇ Ἀχαΐα κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Νοέμβριον ποικίλαι διαλέξεις, καλλιτεχνικαὶ ἐκδηλώσεις, λατρευτικαὶ συνάξεις, εἰδικὰ κηρύγματα καὶ ἄλλαι ἀνάλογοι ἐκδηλώσεις ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν λεγομένων «Πρωτοκλητείων».

Τὰ «Πρωτοκλητεία», ἅτινα πραγματοποιοῦνται ἀπὸ τινῶν εἰῶν τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου καὶ ἀποτελοῦν ἐπιφοράγισιν καὶ ὡθησιν πρὸς ἀναζωπύρωσιν τῆς ἀκτινοβόλου πνευματικῆς δράσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, διακρίνονται, πρῶτον διὰ τὴν πνευματικότητά των, ἣτις ἐμποδίζει τὴν κατολιθωσίν των εἰς κοσμικὰς ἐκδηλώσεις, μὴ ἐχούσας οὐσιαστικὴν σχέσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, δεῦτερον διὰ τὸν γνήσιον πολιτιστικὸν τὸν χαρακτῆρα, ὅστις ὑποδοθῆναι τὴν προβολὴν διαφόρων τομέων τοῦ πολιτισμοῦ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Μητρῆς Ἐκκλησίας καὶ τρίτον διὰ τὴν συνειδητοποίησιν τῆς σημασίας τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἔργου τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ὅστις ὑπῆρξεν εἰς τῶν ρηξικελεύθων πρωτοπόρων καὶ σκαπανέων τῆς ἐλληνορθόδοξου πνευματικῆς παραδόσεως.

Αἱ ἐλληνορωσικαὶ πνευματικαὶ καὶ πολιτιστικαὶ σχέσεις.

Ὁρθῶς ἐξήρθη ἐν ἐφημερίδι τῆς Θεσσαλονίκης τὸ ὑπὸ τοῦ ῥώσου Μπ. Δ. Φόνκις συγγραφὸν καὶ κωλοφορησάν ἐν Σοβιετικῇ Ἐνώσει ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ ἐλληνορωσικαὶ πολιτιστικαὶ σχέσεις τὸν 15ον αἰῶνα - Ἑλληνικὰ χειρόγραφα ἐν Ρωσίᾳ».

Ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἔργου τούτου, ὑπάρχον ἐν Σοβιετικῇ Ἐνώσει χιλιάδες ἐλληνικῶν χειρογράφων, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖται ἐκ τῶν ποικίλων σχέσεων τῆς Ρωσίας μετὰ τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ, ἐκ τῆς διαμονῆς πολλῶν Ἑλλήνων ἐν Ρωσίᾳ καὶ πολλῶν Ρώσων περιηγητῶν καὶ προσκνητῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ τέλος ἐκ τῆς ἰδρύσεως θαλαρῶν ἐλληνικῶν κοινοτήτων ἐν Ρωσίᾳ.

Τὸ ἔργον τοῦ Φόνκις ἀποδεικνύει ἐπὶ πλέον τὴν τερασίαν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν ἤσκησαν εἰς Ρωσίαν αἱ μοναὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ πλείστοι Ἕλληνες κληρικοὶ καὶ μοναχοί, οἵτινες διέδωκαν εἰς αὐτὴν οὐ μόνον τὴν ὀρθόδοξον πνευματικότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλληνικὴν φιλολογίαν καὶ τέχνην.

Ἐυχόμεθα ὅπως γίνῃ διονυχιστικὴ ἔρευνα καὶ μελέτη τῶν μνημονευθέντων χειρογράφων, ἵνα δια-

φωτισθοῦν ἔτι περισσότερο αἱ ἐλληνορωσικαὶ πνευματικαὶ καὶ πολιτιστικαὶ σχέσεις.

Καταισχύνουν τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμόν.

Πρόσφατος στατιστικὴ ἀναφέρει, ὅτι καὶ ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ, ἣτις χαρακτηρίζεται ὡς ἐποχὴ ἀφθονίας ἀγαθῶν, εὐημερίας καὶ καλοζωίας, «700 ἑκατομμύρια παιδιῶν ὑποσιτίζονται καὶ πεινοῦν... 400 ἑκατομμύρια παιδιῶν στεροῦνται βασικῆς ὑγειονομικῆς περιθάλψεως· 30 ἑκατομμύρια παιδιὰ πεθαίνουν πρὶν φθάσουν σὶά πέντε τοὺς χρόνια· 300 ἑκατομμύρια παιδιῶν δὲν ἔχον νὰ πιοῦν καθαρὸ νερό· 220 χιλιάδες παιδιὰ τρῶνται κάθε χρόνο· 175 ἑκατομμύρια δὲν πηγαίνουν σὶὰ Σχολεῖο!».

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, οἵτινες εἶναι τῷ ὄντι συγκλονιστικοὶ καὶ καταισχύνουν τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμόν, μαρτυροῦν, ὅτι αἱ κατὰ τὸ πρόσφατον αἶτος τοῦ παιδιοῦ γενόμεναι ἀνὰ τὸν κόσμον ἐκδηλώσεις δὲν ἔφεραν τοὺς ἀναμενομένους καρπούς. Ὅθεν δεόν πάντες οἱ ἀρμόδιοι ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν νὰ ἀναλάβουν ὠργανωμένην καὶ συστηματικὴν ἐκστρατείαν πρὸς περιθάλψιν τῶν ποικιλοτρόπως πασχόντων παιδιῶν.

«Ἐνορχηστρωμένη ἐκστρατεία».

Ἐγκριτος κατὰ τὰ ἄλλα δημοσιογράφος ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος ἐθεώρησε σκόπιμον νὰ ἐκφράσῃ δημοσίᾳ τὴν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας προκατάληψίν του, προσθέτων, ὅτι «οἱ λειτουργίαι τῆς ζωῆς (τὰ λεγόμενα «μυστήρια»), ὅπως τὰ βαπτίσια, τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ, ὁ γάμος, τὸ διαζύγιον, ἡ ἀμβλωσὴ, ἀκόμα καὶ ἡ ταφή, δὲν πρέπει νὰ ἐξαριθμῶνται ἀπὸ τὶς μεσαιωνικὰς αἰδέας» (ἢ καὶ τὸ ὕψος τῆς ἀμοιβῆς...) τοῦ κάθε ψευτοαγίου, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας καὶ μόνον.

Ἄλλ' αἱ ἀπόψεις αὗται, ὡς ἐτινίσθη ἐν σχετικῷ ἄρθρῳ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ προοδευτικοῦ πολιτικοῦ κ. Νικ. Ψαρουδάκη, δημοσιογοῦν ἐν κείμενον ἀσεβέστατον, ἀνακριτὲς, παθιασμένο καὶ ἀπόφορον, πὸν προχωρεῖ ἀξιόμμεπτα σὶὰ δρόμο τοῦ ἀντιυποκειντικοῦ φανατισμοῦ του, ἀποκαλώντας μεσαιωνικὰ τὴ διδασκαλία καὶ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ «ρεντοαγίους» τοὺς ἐκπροσώπους της... Βέβαια τὸ κείμενον αὐτὸ δὲν ἐκπλήσσει. Ἀπὸ πολλῶν καιρῶ ἔχει ἀρχίσει σὶὸν Τύπῳ μιὰ καλὰ ἐνορχηστρωμένη ἐκστρατεία κατὰ τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας».

Ἀληθῶς εἶναι λυπηρόν, ὅτι δημοσιογράφοι τινές, συγγρόντες τὰς τυχόν καταχορήσεις πρὸς τὴν χοῆσιν, ἐκφράζονται κατὰ τόσον ἀπαράδεκτον τρόπον ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ί. Μητρόπολις Ήλειας και Ώλένης

Έμπνευσμένη εγκύκλιο, με την εύκαιρία της ένθρονισης του, απηύθυνε προς τον ιερό Κλήρο, τις μοναχικές αδελφότητες και το λαό της επαρχίας του ο νέος Μητροπολίτης Ήλειας και Ώλένης Σεβ. κ. Γερμανός. Μ' αυτήν, διαδηλώνει την πρόθεσή του να βρεθῆ στο πλευρό του καθενός. 'Ανάμεσα σε άλλα ο Σεβ. γράφει:

«Σας γνωρίζω και με γνωρίζετε. Ξέρετε ότι είμαι από τα σπλάχνα σας, ότι εδώ γεννήθηκα και ανατράφηκα και ότι μαζί σας επί είκοσι περίπου χρόνια εργάσθηκα για την πνευματική σας άνοδο και προκοπή. Σας αγάπησα και με υπεραγαπήσατε. Σας έτίμησα και με υπερτιμήσατε. Σας προσέφερα κάτι από την καρδιά μου και σεις μου δώσατε το είναι σας. Σας εύχαριστώ, αλλά και σας πληροφορώ ότι και τώρα, ως Ήπισκοπός σας, διακατέχομαι από τα ίδια αισθήματα και τους ίδιους πόθους.

»'Επιθυμία μου είναι ούτε ένας από τους χριστιανούς της Μητροπόλεως Ήλειας να χάση τη σωτηρία του. Ούτε ένας να μείνη χωρίς να έγκεντρισθῆ «εις την καλλιέλιαν του Ίησού Χριστού» (Ρωμαίους ΙΑ' 24). 'Ο έρχομός μου

έπιθυμώ να γίνη άφορμή αναθερμάνσεως της χριστιανικής μας πίστεως, αλλά και ανανεώσεως του άγώνος της πνευματικής καλλιέργειας του καθενός μας.

»Πόθος μου σφοδρός είναι να βοηθήσω, ως ο άείμνηστος προκατόχος μου, τους νέους εις το καλό, εις την άρετή και την πρόοδο. Να στηρίξω τα γηρατεία, να ενισχύσω τους άδυνάτους και τους πάσχοντες, να συμπαρασταθώ στην καθ' όλου άνύψωσι της αγαπητής μας Ήλειας. 'Η Ί. Μητρόπολι Ήλειας, οι Ύπηρεσίες και τα όργανά της θα είναι πάντοτε στη διάθεσι πάντων άδιακρίτως.

»'Ελάτε, λοιπόν, όλοι μαζί να αποτελέσουμε τη ζώσα Ήκκλησία του Χριστού στην Ήλεια. Σας παρακαλώ, ν' αγαπάτε την Ήκκλησία, να έκκλησιάζεσθε τακτικά και να χρησιμοποιήτε τα άγιαστικά της μέσα. 'Η Ήκκλησία είναι ή στοργική μας Μητέρα. Είναι ή κιβωτός της σωτηρίας μας. Το άσφαλές λιμάνι της γαλήνης και της εύτυχίας».

Με την ίδια εύκαιρία, έγιναν πολλές προσφορές σε ιδρύματα της Ί. Μητροπόλεως.

'Ο Σεβ. κ. Γερμανός, έξ άλλου, μετέβη στον τάφο του προκατόχου του μακαριστού κυρού Ήθανασίου και τέλεσε

Ζώσα πραγματικότητα.

Συμφώνως προς τας στατιστικάς πληροφορίας, αΐτινες έδόθησαν εις την δημοσιότητα υπό του έν Γαλλία Ήργανισμοῦ «Βοήθεια δια τους πιστους της Ρωσίας», ή αναγέννησις της θρησκευτικής ζωής έν Σοβιετική Ένώσει είναι ζώσα πραγματικότητα. Τοιουτοτρόπως, ως ανακοινώθη υπό του γενικού υπενδύνου του Ήργανισμοῦ κ. Κυρίλλου Ήλισανινώφ, τα 450)ο των έν τη Σοβιετική Ένώσει φυλακισμένων από το 1975 (έτους, καθ' ο υπεργράφη έν Ήλσίνκι ή Δήλωσις δια τα δικαιώματα του άνθρώπου) έχουν δηλώσει την πίστιν των εις τον Θεόν. Αί μοναχικαί κλήσεις σημειώνουν αξιόλογον αύξησην, τα δέ δώδεκα μοναστήρια, άτινα λειτουργούν σήμερα έν τη Σοβιετική Ένώσει, έχουν γίνει πνευματικά και μορφωτικά κέντρα, εις τα όποια καταφεύγουν χιλιάδες πιστών. Ήπίσης πολλοί και πολλαί ακολουθούν το μοναστικόν ιδεώδες, ζώντες έν τῷ κόσμῳ. Χαρακτηριστικόν ώσαύτως είναι και το παράδειγμα έρημιτών Ιερέων, τους όποιους επισκέπτονται αναρίθμητοι πιστοί, δια να εξομολογηθούν και να προσευχηθούν μετ' αυτών.

Αί νέαι αΐται πληροφορίαι, προστιθέμεναι εις τας άλλας, αΐτινες πολλάκις έχουν καταχωρηθῆ έν τη στήλη ταύτη, ένισχύουν το συμπέρασμα, ότι ούδεμία δύναμις είναι δυνατόν να εκρίζωσῃ την Θρησκείαν εκ της ψυχής του άνθρώπου.

Δέν είναι καταναλωτικόν προϊόν.

Κίνησις γυναικῶν της Θεσσαλονίκης, δι' άνοικτης έπιστολής προς τον Γενικόν Διευθυντήν της Ε.Ρ.Τ., καταγγέλλει το γεγονός, ότι «ή γυναίκα προβάλλεται ως καταναλωτικό προϊόν από τις διαφημίσεις στην τηλεόραση με συνέπεια να υποτιμῆται ή υπόστασή της και να προσβάλλεται ή ανθρώπινη αξιοπρέπεια και ή νοημοσύνη της».

'Ανάλογος υποτίμησις των γυναικῶν υπάρχει ού μόνον εις τας διαφημίσεις, αλλά, ως τονίζεται έν τη έπιστολή ταύτη, και εις «τα διάφορα προγράμματα (σήριαλ, επιθεωρήσεις, σόου, παιδικές εκπομπές κ.λπ.)».

Αί όρθαι αΐται διαπιστώσεις επιβάλλουν συνεργασίαν πάντων των άρμοδίων προς εξάλειψιν του περὶ οῦ ο λόγος σίγματος.

Είναι καιρός να κατανοηθῆ, ότι τόσοσν το ελληνικόν ραδιόφωνον, όσοσν και ή ελληνική τηλεόρασις, όταν αναφέρονται εις την γυναίκα, πρέπει κατ' έξοχήν να προσβάλλουν την ιδέα του «αιώνιου θήλεος», ή όποία πρέπει να εμπνέη πάσαν γυναίκα και να είναι το θεμέλιον πάσης όγιοῦς «φεμινιστικής» κινήσεως. Η ιδέα αΐτη κορυφούται εις το υπό της Παργίας παρουσιαζόμενον πρότυπον της ζωής πίστεως, της θαθείας ταπεινοφροσύνης, της ήθικῆς αγιότητος και καθαρότητος, της έν ταίς θλίψεσιν ύπομονῆς και της άπεράνιου εύαισθησίας, τρυφερότητος, στοργῆς και αγάπης.

Τρισάγιο, συνεργάστηκε με τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου ἀνεγέρσεως τοῦ Νοσοκομείου Λεχαιῶν καὶ ἐπισκέφθηκε τὸ Ἄσυλο Ἀνιάτων Βάρδας «Ὁ Ἅγιος Νικόλαος».

Συμπόσιον περὶ τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἰς Θεσσαλονίκην.

Ἀπὸ 25 - 27 Αὐγούστου ὁργανώθη εἰς Θεσσαλονίκην, εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, Θεολογικὸν Συμπόσιον ἔχον ὡς θέμα τὴν Β' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Τὸ Συμπόσιον ἐτέλει ὑπὸ τὴν εὐλογία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου τοῦ Α', καὶ ἐποίησεν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ δι' ἀρχιερατικῆς Θ. Λειτουργίας εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Βλατάδων. Ἠκολούθησεν ἑναρκτηριος συνεδρία, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπήθυσαν χαιρετισμοὺς πρὸς τοὺς συνέδρους ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων καὶ ὁ Διευθυντῆς τοῦ Ἰδρυματός Καθηγητῆς κ. Παναγιώτης Χρήστου. Ἐν συνεχείᾳ ἀνέπτυξαν τὰς εἰσηγήσεις τῶν οἱ ὀμιληταί.

Ἠμίλησαν, οὕτω, τὴν Τρίτην 25 Αὐγούστου: ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Κω ν. Μ π ὄ ν η ς («Τὰ προηγηθέντα τῆς συγκλήσεως τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἡ δράσις τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐν Κωνσταντινουπόλει»), ὁ Καθηγητῆς κ. Ἡ. Μ ο υ τ σ ο ὄ λ α ς («Ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης»), ἡ Κα Ἀ λ ί κ η Σ τ ο υ γ ι α ν ν ά κ η («Ἡ προσωπικότητα τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου»), ὁ Πρωτοπρ. Καθηγ. κ. Ἰ ω ά ν ν η ς Ρ ω μ α ν ί δ η ς («Ἐκκλησιολογικαὶ προϋποθέσεις τοῦ περὶ Ἁγίας Τριάδος δόγματος»), ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητῆς Μ.Ε. Δρ Ἀ θ. Θ ε ο χ ά ρ η ς («Αἱ βιβλικαὶ προϋποθέσεις τῆς περὶ Ἁγίου Πνεύματος διδασκαλίας Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου») καὶ ὁ Μοναχὸς π. Μ ά ξ ι μ ο ς Λ α υ ρ ι ώ τ η ς («Ἐκκλησιαστικὴ θεώρησις τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου»).

Τὴν Τετάρτην, 26 Αὐγούστου, ὁμιλήσαν: ὁ Καθηγ. κ. Ν ι κ. Τ ω μ α δ ά κ η ς («Ἡ ἐπίδρασις τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἰς τὴν ὀρθόδοξον λειτουργικὴν ὑμνογραφίαν καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ρωμανοῦ»), ὁ κ. Θ. Δ ε τ ο ρ ά κ η ς («Ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος στὸ ἐορτολόγιον καὶ στὴν ὑμνογραφίαν»), ὁ Καθηγητῆς κ. Θ. Ζ ή σ η ς («Ἡ συμμετοχὴ τῶν δυτικῶν εἰς τὴν Β' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον»), ὁ Πρωτοπρ. κ. Γ ε ώ ρ γ ι ο ς Μ ε τ α λ λ η ν ό ς («Ἡ ἐρμηνεία τοῦ Ζ' Κανόνος τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὑπὸ τῶν Κολλυβάδων καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου»), ὁ Μοναχὸς π. Θ ε ό κ λ η τ ο ς Δ ι ο ν υ σ ι ά τ η ς («Οἱ ἱεροὶ Κανόνες τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου κατὰ τὸν Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην»), ὁ ἱερομόναχος π. Ἀ ν α σ τ ά σ ι ο ς Π α π α ἰ ώ α ν ν ο υ («Ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ αἱ σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν»), ὁ Καθηγ. κ. Ε. Χ ρ υ σ ό ς («Οἱ Κανόνες Β' καὶ Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἡ δικαιοδοσία τοῦ Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως») καὶ ὁ Ὑφηγητῆς κ. Ἀ. Ἀ γ γ ε λ ό π ο υ λ ο ς («Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἰλλυρικοῦ καὶ ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος»).

Τέλος, τὴν Πέμπτην, 27 Αὐγούστου, ὁμίλησαν: ὁ Ὑφηγητῆς κ. Θ. Π ρ ο β α τ ά κ η ς («Ἡ δι' ἀνθρωπίνης μορφῆς παράστασις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὴν ὀρθόδοξον εἰκονογραφίαν»), ἡ Κα Α ί κ α τ ε ρ ί ν η Κ α λ α μ α ρ τ ζ ή - Κ α τ σ α ρ ο ὗ («Οἱ ἀπεικονίσεις τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου στὰ εἰκονογραφημένα βυζαντινὰ χειρόγραφα»), ὁ κ. Ἰ. Τ α β λ ά κ η ς («Μεταβυζαντινὲς φορητὲς εἰκόνες ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος με θέμα τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους») καὶ ὁ Καθηγ. κ. Π α ν. Χ ρ ή σ τ ο υ («Ὁ χαρακτήρ τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου»).

Ἐκάστην εἰσηγήσιν ἠκολούθει συζήτησις.

(«Ἐπίσκεψις», 259/1.10.1981)

Ἐκκλησία Σερβίας

Ὁ Πατριάρχης Γερμανός, συνοδευόμενος ὑπὸ τριῶν Ἀρχιερέων, μελῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου, καὶ ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἐπεσκέφθη ἐπίσημως ἀπὸ 17 - 20 Ὀκτωβρίου 1981 τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Δημήτριον Α' καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Κατὰ τὴν ἀφιξίν του εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἐγένετο ἐπίσημος ὑποδοχὴ κρουομένων τῶν κωδῶνων χαρμοσύνης καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐτελέσθη ἡ εἰδικὴ ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει Προκαθημένων Δοξολογία χοροστατοῦντος τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ.

Ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ συνοδοὶ του ἀνήλθον εἰς τὸν Πατριαρχικὸν οἶκον ὅπου τὸν ὑπεδέχθη ὁ Παναγιώτατος καὶ ἡ Ἱεραρχία τοῦ Θρόνου μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ ἐγκαρδιότητος. Τὴν ἐπομένην, Κυριακὴν 18 Ὀκτωβρίου, ἐτελέσθη ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναφ Πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία, συλλειτουργούντων τῶν δύο Πατριαρχῶν, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν συνοδῶν τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ Ἀρχιερέων καὶ τριῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, Χαλκηδόνος Μελίτωνος, Εἰρηνοπόλεως Συμεῶν καὶ Κολωνίας Γαβριήλ, καθὼς καὶ τῶν παρεπιδημούντων ἐξ Ἁγίου Ὄρους ἡγουμένων τῶν Ἱερώων Μονῶν Μεγίστης Λαύρας Ἀθανασίου, Σταυρονικήτα Βασιλείου καὶ Ὁσίου Γρηγορίου Γεωργίου. Εἰς τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ἐξεφωνήθησαν ὑπὸ τῶν δύο Πατριαρχῶν λόγοι καὶ ἀντηλλάγησαν ἀναμνηστικὰ δῶρα.

Εἰς τὸν λόγον του ὁ Πατριάρχης Δημήτριος, ἀφοῦ ἐξήρε τὴν προσωπικότητα τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ, ὄν χαρακτηρίσε ὡς «θετικὸν παράγοντα εἰς τὴν στερέωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς διορθοδόξου ἐνότητος καὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐν πανορθοδόξῳ συμφωνίᾳ καὶ συνεργασίᾳ προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ὡς καὶ τῆς διαλογικῆς ἐν ἀγάπῃ συναντήσεως μετὰ τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς πληρώσεως τοῦ θελήματος τοῦ Κυρίου ἵνα πάντες οἱ πιστεύοντες εἰς Αὐτὸν ἐν ὄσιν, ἐτόνισεν ἰδιαίτερος καὶ τὰ ἐξῆς: «Ζῶμεν εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν παρουσιάζουσιν ἑξαρσιν ἢ ἀθεΐα καὶ ἠπίστια, ἡ ἀναρχία καὶ ἡ τρομοκρατία καὶ ἡ γενικὴ σύγχυσις ὡς πρὸς τὴν κλίμακα τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιών. Τὸ φαινόμενον εἶναι γενικὸν καὶ παγκόσμιον, με ἰδιομορφίας κατὰ τόπους. Ἡ Ἐκκλησία, ναὶ μὲν κατὰ τὴν τοπικὴν ἰδιομορφίαν, ἀποβλέπουσα πάντοτε εἰς τὴν

σωτηρίαν του λαού, εν καταλλήλῳ ἐκτιμήσει τῶν περὶ αὐτὴν πραγμάτων καὶ ἐν συνέσει, ὅμως πάντοτε ἐν ἀλληλεγγύῃ πρὸς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν καὶ ἐν σεβασμῷ πρὸς τὰς γενικὰς καὶ θεμελιώδεις ἀρχὰς πίστεως καὶ τάξεως τῆς Ὁρθοδοξίας, καλεῖται νὰ δώσῃ σήμερον μαρτυρίαν καὶ νὰ προσφέρῃ διακονίαν.

»Ἄλλὰ τὸ φαινόμενον τῆς ἀναρχίας ἀπειλεῖ σήμερον καὶ αὐτοὺς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλοτε ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς μείζονος εὐσεβείας καὶ τοῦ ἁγίου ὀρθοδόξου ζήλου, ἄλλοτε ὑπὸ τὸ λάβαρον τῆς καπηλείας τῆς Ὁρθοδοξίας, ἄλλοτε ὑπὸ τὴν δραστηρίαν πίεσιν μὴ θεολογικῶν καὶ ἐξωεκκλησιαστικῶν λόγων καὶ παραγόντων, ἐμμεταλλευμένων εἴτε τὴν χριστιανικὴν ἀφελότητα, εἴτε τὴν ἀνθρωπίνην φιλαυτίαν, εἴτε ἄλλα ἀνθρώπινα συναισθήματα καὶ ἀδυναμίας, ἀποβλεπόντων δὲ πάλιν εἰς ἰδίους ἢ ἄλλους ἀνομολογήτους σκοπούς, ἡ ἀναρχία, εἰσδύουσα καὶ εἰς τὰς συνειδήσεις ὑπευθύνων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν καὶ εἰς αὐτὰ ἄκόμα τὰ μοναστικά ἡσυχαστήρια, συμπράττει, οὐχὶ πάντοτε ἐν συνειδήτως, μετὰ τῆς κατὰ κόσμον ἀναρχίας καὶ συνωμοτεῖ κατὰ τῆς τάξεως, τῆς πάσης τάξεως, καὶ αὐτῆς ἐτι τῆς θεοειδοῦς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ εὐκοσμίας.

»Τὰς καταστάσεις ταύτας ἔχοντες ὑπ' ὄψει, ἀναλογιζόμεθα τὸ πόσον ἀπαραίτητος εἶναι σήμερον ἡ διορθόδοξος, ἡ διαχριστιανικὴ καὶ ἐν γένει ἡ οἰκουμενικὴ συνεργασία καὶ ἡ συνομιλία καὶ ἡ σύμπραξις μετὰ πασῶν τῶν ἀγαθοποιῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου.

»Ὡς ἐκ τούτου ἀποδίδομεν μεγίστην σημασίαν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ εἰς τὴν μετ' αὐτῆς συνεργασίαν διὰ τὴν ἀποτροπὴν τῶν ἀπειλῶν τοῦ ἐξανδραποδισμού τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ εἰκόνας τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπομένως τῆς διαλύσεως τῆς ἀνθρωπότητας, καὶ διὰ τὴν οἰκοδομὴν καὶ ἐπικράτησιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, βασιλείας τῶν σεσωσμένων, βασιλείας ἀγάπης καὶ εἰρήνης καὶ ἀγαθότητος».

Εἰς τὴν ἀπάντησίν του ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς ἐτόνισε μεταξύ ἄλλων: «Ἠλθομεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κινούμενοι ὑπὸ αἰσθημάτων υἱικῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν Μητέρα Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν πνευματικὴν πηγὴν ἡ ἧμεῖς καὶ τοὺς προγόνους μας ἐπὶ αἰῶνες ἐπότιζε ὕδατος ζωῆτος». Ὑπογραμμίζων ἐν συνεχείᾳ τὰ ὅσα προσέφερον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Οἰκουμενικῶν Πατριαρχείων εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Σερβικὴν Ἐκκλησίαν, ἀνεφέρθη ἰδιαιτέρως εἰς τὸ ἔργον τῶν Ἑλλήνων ἀδελφῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου εἰπὼν τὰ ἑξῆς: «Τὸ ἔργον τῶν Ἑλλήνων Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν, ἀποστόλων τῶν Σλαύων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, συνεχισθὲν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Σάββα, τοῦ πρώτου Σέρβου Ἀρχιεπισκόπου καὶ Φωτιστοῦ — ἐδημιούργησε τὴν ζῶσαν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς καρδίας τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία ἀντέστη εἰς ὅλα τὰ δεινοπαθήματα καὶ εἰς ὅλας τὰς δοκιμασίας».

Κατὰ τὸ παρατεθὲν τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Οἶκον ἐπίσημον πρόγευμα, εἰς τὰ ἐπιδόρπια ἀντηλλάγησαν ἐγκάρδιοι προπόσεις μεταξύ τῶν δύο Πατριαρχῶν.

Τὴν ἐπομένην, 19 Ὀκτωβρίου, ἐγένοντο ἐπίσημοι συνομιλίας μεταξύ τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ καὶ τῶν συνο-

δῶν του, καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων ζητημάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτωνος, κατὰ τὰς ὁποίας συνεζητήθησαν καὶ ἀντηλλάγησαν ἀπόψεις ἐπὶ τῶν ἐνδιαφερόντων τὴν ἐν γένει Ὁρθοδοξίαν διορθοδόξον καὶ διαχριστιανικῶν ζητημάτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων διεπιστάθη πλήρης ταυτότης ἀπόψεων καὶ θέσεων.

Τὴν Τρίτην, 20 Ὀκτωβρίου, ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς ἐτέλεσε Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀθηνᾶγορου Α' καὶ ἐπεσκέφθη καὶ προσεκύνησε ὠρισμένα Ἱερὰ Προσκυνήματα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀφοῦ ἀπεχαιρέτησε τὸν Πατριάρχην Δημήτριον, τὸν ὁποῖον προσεκάλεσε νὰ ἐπισκεφθῇ ἐπίσημως τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν, ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφων εἰς Βελιγράδιον προπεμφθεὶς τιμητικῶς.

Ἱερὰ Μητρόπολις Σουηδίας

Ἡ κ. HILKKA SEPPALA, σύζυγος τοῦ ἐκ τῶν κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως πρεσβυτέρου κ. Ἰωάννου Σεπάλα, ὑπέβαλε πρὸ τινος ἐναίσιμον ἐπὶ διδασκαρία διαιτριβὴν εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἑλσίγκι, με θέμα: «Οἱ βυζαντινοὶ ἤχοι καὶ ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἐν Φιλανδίᾳ», ἀνακηρυχθεῖσα διδάκτωρ τοῦ ἐν λόγω Πανεπιστημίου.

Ἡ λίαν ἐνδιαφέρουσα διαιτριβὴ αὐτῆ ἐκκλοφορήσεν ἐπίσης τύποις εἰς ἐπιμελημένην ἔκδοσιν, με τὸν φιλλανδικὸν τίτλον: BYSANTTILAISET EKHOKSET JA ORTODOKSINEN KIRKKOLAULU SUOMESSA. Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔργου ὑπάρχει σύντομος ἀγγλικὴ περίληψις, εἰς δὲ τὸ τέλος εὐρύτερα περίληψις εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Σημειωτέον ὅτι ἡ συγγραφεὺς ἔχει σπουδάσει καὶ ἐν Ἑλλάδι. Ὑπογραμμίζεται ἡ τελευταία φράσις τῆς περιλήψεως, εἰς τὴν ὁποίαν συνοψίζεται καὶ διατυπύεται τὸ πόρισμα τῆς βαθείας ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, τὴν ὁποίαν ἐπραγματοποίησεν ἡ συγγραφεὺς: «ἡ παραδοσιακὴ βυζαντινὴ μουσικὴ θεωρία ἰσχύει καὶ ἐκεῖ, ὅπου πλείστα ἐξωτερικὰ στοιχεῖα φαινομενικῶς δίδουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι αὐτὴ ἤδη ἐλησμονήθη».

Ἀκαδημία Ἀθηνῶν

Ἀνακοινούται ὅτι ἡ Τάξις τῶν Ἠθικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν (συν. 390)23.10.81) ἀποδεχθεῖσα πρότασιν τοῦ κ. Π. Κανελλοπούλου, ὁμοφώνως ἀπεφάσισεν νὰ προτείνῃ εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τὴν, κατὰ τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τοῦ Δεκεμβρίου ἐ.ἔ., προκήρυξιν βραβείου ὡς ἀκολούθως:

«Βραβεῖον Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἐκ δρχ. 300.000, διὰ τὴν συγγραφὴν μελέτης με θέμα: «Ἡ προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἔθνους ἀπὸ τῆς Ἐθνεγερσίας τοῦ 1821 μέχρι σήμερον». Προθεσμία ὑποβολῆς μελετῶν εἰς πέντε δακτυλογραφημένα ἀντίγραφα, ἀνώνυμα, φέροντα ρητὸν τι ὡς ἐνδείξιν, μὴ ἐμφαινόμενου οὐδαμῶθεν ἐκ τοῦ κειμένου ἢ ἄλλοθεν τοῦ προσώπου τοῦ συγγραφέως, μέχρι τῆς 30ῆς Ἀπριλίου 1983. Ἡ ἀπονομὴ τοῦ Βραβείου κατὰ Δεκέμβριον 1983».

Μετὰ τιμῆς

Ὁ Πρόεδρος τῆς Γ' Τάξεως
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΟΝΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ
«Δύο έγκωμιαστικοί λόγοι εις τόν Μεγαλομάρτυρα τού Χριστού Δημήτριον τόν Θεσσαλονικέα και Μυροδλήτην». Θεσσαλονίκη 1981.

Έσχάτως εξέδόθησαν υπό του Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ.κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ εις 16σέλιδον έκδοσιν δύο έμπεριστατωμένοι έγκωμιαστικοί Λόγοι εις τόν Μεγαλομάρτυρα τού Χριστού Δημήτριον τόν Θεσσαλονικέα και Μυροδλήτην. Ο πρώτος έγκωμιαστικός Λόγος επιγράφεται: «ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ». Ο έμπεριστατωμένος ούτος Λόγος είναι διογραφία τού 'Αγίου συντεταγμένη διά πληροφοριών τών: 'Ιωακείμ 'Ιθρήριτου, Συμεώνος τού Μεταφραστού, Γρηγορίου τού Παλαμά, Δημητρίου Χρυσολωρά, 'Ιωάννου 'Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης και 'Ιωάννου Καμιενιάτου. Τελειώνων ο Παναγιώτατος παραθέτει τού 'Ιωάννου 'Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης ότι ο "Άγιος Μεγαλομάρτυρς Δημήτριος τυγχάνει: «Ο μόνος ακριβής φρουρός, ο φύλαξ ο άυπνος· ο πύργος τής Θεσσαλονίκης ο άπόρρητος· ο φιλόπολις, φιλόπατρις, σωσίπολις και σωσίπατρις». Και καταλήγει: «τὸ άπειρον και διαθύτατον συναίσθημα καταγκυκτικῆς εὐλαθείας τών Θεσσαλονικέων πρὸς τόν συμπολίτην αὐτῶν "Άγιον Δημήτριον υπῆρξεν ὄντως τὸ θάθηρον τού τε πνευματικῶ και κοινωνικῶ θίου τῆς πόλεως».

Ο δεύτερος Λόγος επιγράφεται: «ΤΟ ΨΥΧΙΚΟΝ ΜΕΓΑΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΥΡΟΒΛΗΤΟΥ». Διά τού Λόγου τούτου σκιαγραφείται ή προσωπικότης τού 'Αγίου Δημητρίου. Διά τών μεστών και ωραίων φράσεων αποδεικνύεται ὄντως τὸ ψυχικόν μεγαλεῖον και εξαίρετα ή πολυσχιδῆς προσωπικότης τού Μεγαλομάρτυρος και Μυροδλήτου 'Αγίου Δημητρίου.

† Ο Σισανίου και Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

1) ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ. Συνεδρία τῆς 10ης 'Ιαν. 1980. Διαδοχή Προεδρίας. Λόγος τού άπερχομένου Προέδρου κ. Κ α ί σ α ρ ο ς 'Α λ ε ξ ο π ο ύ λ ο υ. — Λόγος τού αναλαμβάνοντος Προέδρου κ. Γ ε ω ρ γ ί ο υ Μ υ λ ω ν ᾱ. Έν 'Αθήναις 1980 (Άνάτυπον εκ τών Πρακτικῶν τῆς 'Ακαδ. 'Αθ. τόμ. 55, 1980), σ. 12.

2) 'Ακαδημία 'Αθηνών. 'Ι ω ά ν γ γ ο υ Ν. Κ α ρ μ ί ρ η, 'Η παγκοσμότης τῆς έν Χριστῷ σωτηρίας. Έν 'Αθήναις 1980. (Πρακτικά 'Ακαδ. 'Αθ. τ. 55 σ. 261-289).

3) Π α ν τ ε λ ῆ Π ρ ε β ε λ ᾱ κ η, Προσωπογραφίες άγωνιστών. Έν 'Αθήναις 1980. (Πρακτικά 'Ακαδ. 'Αθ. τ. 55 σ. 123-138).

4) Γ ε ω ρ γ ί ο υ Ε. Μ υ λ ω ν ᾱ, 'Ανασθηλωτικαί έργασίαι εις τήν 'Ακρόπολιν. Conservation work on the Acropolis of Athens. Έν 'Αθήναις 1980. (Πρακτικά 'Ακαδ. 'Αθ. τ. 55 σ. 26-58).

5) 'Ο θ ω γ ο ς Π υ λ α ρ ι ο υ, Έπί τῆ συμπληρώσει 100 έτών από τῆς γεννήσεως τού Albert Einstein. 'Ο άνθρωπος και τὸ έργον του. Έν 'Αθήναις 1980. (Πρακτικά 'Ακαδ. 'Αθ. τ. 54 σ. 319-338).

6) Σ ό λ ω γ ο ς Κ υ δ ω ν ι ᾱ τ η, Παράδοσις και 'Αρχιτεκτονική. Επίσημος ύποδοχή έν τῆ 'Ακαδημία. Προσφωνήσις τού Προέδρου κ. Μ ι χ α ῆ λ Σ τ α σ ι γ ο π ο ύ λ ο υ και τού 'Ακαδημαϊκού κ. Μ ε ν ε λ ᾱ ο υ Π α λ λ α ν τ ί ο υ. Έν 'Αθ. 1978 (Πρακτικά 'Ακ. 'Αθ. τ. 53 (1978) σ. 75-88).

7) Γ ε ω ρ γ ί ο υ Τ σ α τ σ ᾱ, 'Ομιλία περί τού αιδίμου 'Ακαδημαϊκού Γ ε ω ρ γ ί ο υ 'Ι ω α κ ε ῖ μ ο γ λ ο υ. 'Επιστημονικόν Μνημόσυνον. Έν 'Αθ. 1980 (Πρακτικά 'Ακ. 'Αθ. τ. 55 σ. 239-248).

8) Π α γ. 'Ι. Ζ έ π ο υ, Κειτούκειτος - Τυπούκειτος. (Αφιέρωμα εις Γεώργιον Σ. Μαριδάκη) (Πρακτικά 'Ακαδ. 'Αθ. τ. 53 (1978) σ. 554-573).

9) Π α γ. 'Ι. Ζ έ π ο υ, 'Από τῆς Μεσσηνίας εις τήν Πελοποννησιακήν Γερουσίαν τού 1821. (Πρακτικά τού Α' Συνεδρίου Μεσσηνιακῶν Σπουδῶν - Καλαμάτα 2-4 Δεκ. 1977. Άνάτυπον - 'Αθ. 1978 σ. 41-51.

10) Π α γ. 'Ι. Ζ έ π ο υ. Τά νομικά ἔθιμα τῆς Πελοποννήσου. Πρακτικά Α' Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν. Τόμ. Α' 'Αθ. 1976. Άνάτυπον σ. 73-85.

Έκάστη μελέτη αποτελεί και μίαν σπουδαίαν επιστημονικήν συμβολήν. Διά τόν φιλομαθῆ αναγνώστην λίαν καρποφόρος θά είναι ή άπόκτησις αὐτῶν.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

«Ημερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1982» (Έτος Εἰκοστὸν Τέταρτον). Ἀθήνα: 1981, σσ. 766.

Κάθε νέος τόμος τοῦ «Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὅπως διαμορφώθηκε καὶ σταθεροποιήθηκε τὰ τελευταία χρόνια, εἶναι καὶ ἕνας ἐκδοτικὸς ἄθλος καὶ μιὰ μαρτυρία τῆς οἰκουμενικότητας τῆς Ἁγίας μας Ὁρθοδοξίας. Μιὰ κάτοψη τοῦ σφριγγλοῦ παρόντος τῆς, ὅπως ἀντικατοπτρίζεται τὴν ὥρα ἀκριδῶς πού δέπει τὸ φῶς τὸ «Ἡμερολόγιο». Ἀντιλαμβάνεται κανεὶς πόση ἀγρύπνια χρειάζεται καὶ πόση ἐνημέρωση, ὥστε νὰ ἐπιφέρωνται συνεχῶς οἱ ἐξελίξεις, οἱ μεταβολές, οἱ προσθήκες σὲ καθένα ἀπὸ τὰ πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα, τίς ἄλλες αὐτοκέφαλες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες καὶ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Καὶ αὐτό, πού θὰ χρειαζόταν δλόκληρη ὑπηρεσία, τὸ κάνει ἕνας μόνον ἄνθρωπος, ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ «Ἡμερολογίου» Παν. Ἀρχιμανδρίτης π. Ἱερόθεος Γαρυφαλλός, Γραμματεὺς τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης καὶ Μουσικῆς.

Ἀναλογίζεται, ἐξ ἄλλου, κανεὶς τὸν τεράστιο μῶθο πού καταβλήθηκε καὶ καταβάλλεται, φυλλομετρώντας καὶ μόνον τὸν ἐπιδημικὸν νέο τόμο τοῦ 1982, πού πήραμε ἔγκαιρα στὰ χεῖρα μας (ἀπὸ τὸν περασμένο Νοέμβριο) καὶ εἶναι πυκνὰ στοιχειοθετημένος μὲ στοιχεῖα τῶν 8 καὶ 6 στιγμῶν σὲ 766 σελίδες, ὅπου ἔχουν περάσει ἀκόμη καὶ οἱ πρόσφατες χειροτονίες τῶν νέων Ποιμεναρχῶν τῶν Ἱ. Μητροπόλεων Τρίκκης καὶ Στυγῶν, Θηβῶν καὶ Λεβαδείας καὶ Ἡλείας. Ἀπὸ αὐτὸ καὶ μόνον γίνονται ἀντιληπτές οἱ τεχνικὲς δυσχέρειες πού ξεπεράστηκαν καὶ ἡ ἐτοιμότητα πού κρατήθηκε¹.

Ἐχωριστὸς λόγος πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ τὰ ἀφιέρωματα πού στολίζουν κάθε χρόνο τὸ «Ἡμερολόγιο» καὶ πού τοῦ προσδίδουν ζωντάνια καὶ ἐπικαιρότητα, διαφοροποιώντας τὸ ἀπὸ τὰ στατικὰ ἐπετηρίδες τοῦ εἶδους. Θυμίζω τὰ πολὺ ἀξιόλογα ἀφιέρωματα πού ἔγιναν τελευταία στὴν Ἁγία Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, στὸν ἰδρυτὴ τοῦ «Ἡμερολογίου» ἀείμνηστο Πρωτονοτάριο τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν Φαρλέκα, στὴν πατροπαράδοτη δεξαντινὴ μας μουσικὴ (χωρὶς ὑποχωρήσεις στὰ ἀρμόνια καὶ τίς τετραφωνίες!) κ.λπ..

1. Ἐνα - δυὸ ἀνενημέρωτα σημεῖα δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ μὴν ὑπάρξουν, π.χ. ἡ ἀναφορά (σελ. 429) τοῦ Διακλείας (νῦν Τρίκκης) στὸ Ἐποπτικὸ Συμβούλιο Νεότητος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἢ τοῦ Πρέσβυ καὶ Ἡλία Ἀνωτόπουλου (σήμερα διπλωματικὸ ἐκπαιδευτὸς τῆς χώρας μας στὴν Κοπεγχάγη) ἐπικεφαλῆς τῆς Διεθνήσεως Ἐκκλησιῶν τοῦ Ἰπουργεῖου Ἐξωτερικῶν (σελ. 409), ἀπὸ οἱ ἀλλαγές αὐτὲς σημειώθηκαν τὸ πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Ὀκτωβρίου. Στὸ δεύτερο αὐτὸ σημεῖο πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ κ. Παν. Ἀννίνου - Καβαλιεράτου, Γραμματέως Πρεσβείας γ', πού ὑπηρετεῖ τὴν ἴδια διεύθυνση μαζί μὲ τοὺς κ. Δημίδη καὶ Βαφειάδη καὶ νὰ σημειωθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κ. Βασ. Πατσικάκη ὡς διεθυντὴ πιά.

Φέτος τὸ «Ἡμερολόγιο» εἶναι ἀφιερωμένο στὴ σεμνὴ μορφή τοῦ ἀείμνηστο Καθηγητῆ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Βασιλείου Βέλλα, τοῦ ὁποῦοι τιμᾶται ἢ προσφορά στὴν Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἡ συμβολὴ τοῦ στὴν ἱερὰ ἐπιστήμη τῆς θεολογίας. Ἡ ἐπιλογή τῶν περὶ αὐτοῦ κειμένων, ὅπως καὶ ἀπὸ τὰ κείμενα τοῦ ἴδιου, ἔγινε μὲ προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια. Ἀνθολογήθηκαν κρίσεις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Κίτρους κ. Βαρνάβα, τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Κων. Γ. Μπόνη, τῶν Καθηγητῶν Ἀθ. Χριστοπούλου, Ἡλία Οἰκονόμου καὶ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Ἐκλεκτοῦ Ψαλμοῦ, «Ἡ Ἁγία Γραφή ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ» κ.λπ., πού σκιαγραφοῦν σφαιρικὰ τὸν ἐπιστήμονα καὶ τὸν ἄνθρωπο². Τὸ ἀφιέρωμα ἔγινε μὲ τὴ συμπλήρωση, 80 χρόνων ἀπὸ τὴ γέννησή του.

Ὅπως πάντα, τὸ πρῶτο μέρος τοῦ «Ἡμερολογίου» περιλαμβάνει τὰ «τυπικολογικά», τὰ ὁποῖα προσφέρουν μεγάλες ὑπηρεσίες στὴν ἐπιτέλεση τῆς θείας λατρείας. Φέτος ὅμως τὸ Πασχάλιο, τὸ Κυριακοδρόμιο καὶ τὸ Μηρολόγιο τοῦ 1982 δὲν τυπώθηκαν, ὅπως γίνονταν ὡς τώρα, σὲ διαφορετικοῦ χρώματος χαρτί. Δὲν γνωρίζω ποιοὶ λόγοι ὀδήγησαν τὴν Ἰδιοεπιτροπὴ ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Ἡμερολογίου»³ στὴν «καινοτομία» αὐτή, ἔχω ὡστόσο τὴ γνώμη ὅτι δὲν θὰ διευκολύνῃ τὴ χρῆση τοῦ ὀγκώδους τόμου.

Πλουσιώτατη εἶναι ἡ εἰκονογράφηση τοῦ τόμου. Καὶ πρῶτα πρέπει νὰ γίνῃ λόγος γιὰ τὴν ἐγχρωμὴ λαμπρὴ ἀναπαραγωγὴ τῆς περίφημης εἰκόνας τοῦ «Χριστοῦ ἐν θρόνῳ» τοῦ Ἐμμανουὴλ Τζάνα (1664) ἀπὸ τὸ Βυζαντινὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν. Εἶναι πραγματικὸ στολίδι τοῦ «Ἡμερολογίου». Τοῦ Καθηγητῆ Βέλλα δημοσιεύεται πολὺ ἐπίσημη φωτογραφία μὲ παπιγιόν, ἴσως ἔπρεπε νὰ δημοσιεύονταν μιὰ καθημερινότερη, φυσικὴ καὶ ὄχι στητὴ καὶ γιατί ὄχι; μιὰ δεύτερη ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια τῶν νέων τυπογραφικῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, πού ἔγιναν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του. Ἀξιόλογη εἶναι ἡ ἐνημέρωση τῶν φωτογραφιῶν μὲ ὅλους τοὺς νέους Πατριάρχες καὶ Ἱεράρχες, καθὼς καὶ ἡ ἀνανέωση τῶν φωτογραφιῶν τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ σημερινές. Μόνον, στὴ φωτογραφία τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θὰ ἔπρεπε νὰ σημειωθῇ ἡ ἡμερομηνία, πού εἶναι παρμ-

2. Πιστεύω ὅτι ἡ φωτογραφία τοῦ Μκκ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ πρέπει νὰ μπαίη ἀμέσως μετὰ τὴν ἐγχρωμὴ εἰκόνα καὶ ν' ἀκολουθῇ ἡ φωτογραφία τοῦ τιμωμένου καὶ ν' ἀρχίξῃ τὰ ἀφιέρωματα, ὥστε νὰ μὴ δημιουργηθῇ μὲ τὰ κείμενα πού παρεντίθενται σύγχυση.

3. Τὴν ἀποτελοῦσαν γιὰ τὸ 1980 - 1981 ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σεβρίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος, Πρεσβὸς καὶ οἱ Παν. Ἀρχιμ. Ἱερόθεος Γαρυφαλλός, Αἰδ. Πρωτοπρ. Ἰωάννης Ράμφορ, λεντουργιολόγος, Ἰωάν. Ἀθανασόπουλος, θεολόγος - φιλόλογος καὶ Ἀπ. Βαλληνδράς, μουσικολόγος, μέλη.

νη, γιατί ὁ εἰκονιζόμενος Ἀρχιμανδρίτης ἔχει ἤδη ἐπισκοποποιηθῆ⁴.

Στὸν περσινὸ τόμο τοῦ «Ἡμερολογίου» εἶχε δημοσιευθῆ ἕνας πολύτιμος πίνακας μὲ τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν δὲν ἴδω τον λόγο γιατί νὰ μὴ δημοσιεῦται: κάθε χρόνο μὲ τὰ νέα στοιχεία, ἀφοῦ κάθε χρόνο προστίθενται τουλάχιστο 10 νέα ἐκκλ. ἰδρύματα, ὥστε νὰ εἶναι πρόχειρος σὲ κάθε χρήση. Στὸ φεινὸ μάλιστα «Ἡμερολόγιον» θὰ μπορούσε νὰ δημοσιευθῆ κι ἕνας πίνακας μὲ τὴν τεράστια προσφορά τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων στὸς σεισμοπαθεῖς. Ἡ καταχώριση αὐτῆ, ποῦ δὲν θὰ ἔπαινε παραπάνω ἀπὸ 2-3 σελίδες θὰ ἐξυπηρετοῦσε καὶ λόγους ἱστορικούς, ἀλλὰ καὶ θὰ κοινοτοποιοῦσε τὸ κακόπιστο καὶ κακὸ ἔρωτημα κάποιων «Ποῦ ἦταν ἡ Ἐκκλησία?».

Συμπερασματικά, τὸ «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1982» συνεχίζει μὲ ἐπιτυχία μιὰ ἀξιόλογη ἐκδοτικὴ πορεία προσφέροντας μὲ τὴ χρηστικότητά του (καὶ μὲ τὰ πλούσια στοιχεία τοῦ «Διοικητικοῦ» μέρους) ἕνα μοναδικὸ βοήθημα στὸν κληρὸ, τὶς ὑπηρεσίες, τὶς ξένες Ἐκκλησίες κ.λπ. Ἀξίζουν εὐχρινῆ καὶ θερμὰ συγχαρητήρια σὲ ὅσους μοχθοῦν γι' αὐτὸ, στὴν Ἀποστολικὴ Διοκονία γιὰ τὴν καλαισθητὴ ἐκδοτικὴ του ἐμφάνιση καὶ πάνω ἀπ' ὅλους στὸν ἐπιμελητὴ, ποῦ εἶναι κυριολεκτικὰ ἡ «ψυχὴ» τῆς προσπάθειάς. Καθολικὴ εἶναι ἡ εὐχή: «εἰς ἔτη πολλά!»

I. M. XATZHFOTHS

4. Εἶναι ὁ τότε Ἀρχιμανδρίτης Ἱερώνυμος Λιάπης, Ἀρχιεραμμεταῦς τῆς Ἱ. Συνόδου, σήμερα Μητροπολίτης Θηβῶν καὶ Λεβαδείας.

Ἀγίου Γρηγορίου Νύσσης, Η ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ ΜΑΣ. Λόγος πρὸς τοὺς πενθοῦντας. Εἰσαγωγή - μετάφραση - σχόλια Ἀρχιμ. Παγκρατίου Μπρούσαλη, Ἱεροκήρυκος Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Ἀθήναι, 1981, σ. 150.

Ὁ παγοσιολ. Ἀρχιμ. Π. Μ. συνεχίζοντας τὴν ἁμορφὴ προσπάθειά του νὰ προσφέρει στὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ τὴ μαρτυρία τῆς πατερικῆς σκέψεως καὶ συγκεκριμένα τοῦ μεγάλου θεολόγου πατρὸς Γρηγορίου Νύσσης πάνω σὲ κεφαλαιώδη θέματα τοῦ πνευματικοῦ βίου, ἔθεσε πρόσφατα σὲ κυκλοφορία νέο ταμίδιο μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ τίτλο Η ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ ΜΑΣ. Πρόκειται γιὰ τὸ λόγο τοῦ ἁγίου πατρὸς «πρὸς τοὺς πενθοῦντας ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου πρὸς τὸν αἰῶνιον μεθισταμένους». Ὁπως καὶ οἱ δύο παρόμοιες ἐργασίες ποῦ προηγήθησαν (Τὸ ὄνομα Χριστιανός (1977) καὶ Ἡ Χριστιανικὴ τελειότητα (1980), ἔτσι καὶ ἡ τελευταία περιλαμβάνει ἕκτανη εἰσαγωγή (σ. 7 - 32), τὸ πρωτότυπο κείμενο τοῦ λόγου μὲ μετάφραση στὴ νεοελληνικὴ (σ. 33 - 112) καὶ σχόλια (σ. 113 - 150).

Ὁ «Λόγος πρὸς τοὺς πενθοῦντας» τοῦ ἁγίου Γρηγορίου παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον καὶ τοῦτο διότι

τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου καὶ τῆς μεταθανάτιας ζωῆς πάντοτε ὑπῆρξε ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ σοβαρὰ ζητήματα, ποῦ ἀπασχόλησαν τὴν ἀνθρώπινη σκέψη. Στόχος τοῦ ἁγίου διδασκάλου εἶναι νὰ φωτίσῃ τὸ μυστήριον τοῦ θανάτου καὶ νὰ προσδιορίσῃ τὸ χριστιανικὸ τρόπο ἀντιμετωπίσεώς του, ποῦ στηρίζεται στὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεώς μας. Μιὰ ἐλπίδα ποῦ ἐγγυᾶται ὁ Κύριος Ἰησοῦς, «ὁ μέγας ἐγγυητὴς τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως», «ὅς διὰ τοῦτο καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, ἵνα ἔργω πιστώσῃται τὸν περὶ ἀναστάσεως λόγον». Παράλληλα ἐξετάζονται καὶ ἄλλα συναφῆ θέματα, ὅπως ἡ καταγωγή τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἐφήμερος «διὰ τῆς σαρκὸς βίος», ἡ ψυχὴ, τὸ σῶμα, ἡ σύζευξη καὶ ὁ χωρισμὸς τους, ἡ μορφή καὶ ἡ θέση τοῦ σώματος «εἰς τὸν μετὰ ταῦτα βίον». Ὁ ἅγ. Γρηγόριος προχωρεῖ στὴν ἐξέταση ὄλων αὐτῶν τῶν θεμάτων μὲ τὴ βοήθεια τῆς πλούσιας φιλοσοφικῆς παιδείας του, κυρίως ὅμως μὲ τὴ χειραγωγία τῆς διδασκαλίας τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῆς ὁποίας ἀποδεικνύεται θαθὺς γνώστης.

Πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ π. Π. Μ. διακρίνεται γιὰ τὴν ἐπιμέλειά της. Ἡ καλογραμμμένη εἰσαγωγή καὶ τὰ πλούσια σχόλια δοιοῦν τὸν ἀναγνώστη νὰ κατανοήσῃ σὲ βάθος τὸ θέμα καὶ ἡ φροντισμένη μετάφραση τὸν διευκολύνει νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἴδια τὴ σκέψη τοῦ ἁγίου διδασκάλου, κάτι ποῦ γιὰ τοὺς πολλοὺς εἶναι δύσκολο μόνο μὲ τὴ χρήση τοῦ πρωτοτύπου.

Ἀρχιμ. ΣΥΜΕΩΝ Π. ΚΟΥΤΣΑΣ

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

«Ὁ δ η γ δ ε Ὁ ρ θ ο δ ο ξ ί α ς» — Μὲ κείμενα τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου (ἐπιμέλεια: Π. Σωτήρης), Ἀθήναι 1981, σελ. 287.

Μὲ τὸν σύντομον Πρόλογον καὶ τὴν πυκνὴν Εἰσαγωγὴν τοῦ ἐπιμελητοῦ τῆς ἐκδόσεως κ. Π. Σωτήρη, δημοσιεύονται εἰς τὸν καλαισθητὸν τοῦτον τόμον ἑννέα κείμενα, ἀναλλοίωτα, ἐκ τῶν ὠραιότερων βιβλίων τοῦ ἁγ. Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου. Εἰς τὰ κείμενα προτάσσεται μικρὸν κατατοπιστικὸν σημεῖωμα τοῦ Ἐπιμελητοῦ, ἐπιτάσσεται δέ, εἰς τὸ τέλος τοῦ τόμου, καὶ κατάλογος τῶν ἐκδομένων καὶ ἀνεκδότων ἔργων τοῦ Ἀγίου. Πρόκειται ὄντως περὶ χρησιμωτάτου ἔργου, παρουσιάζοντος εἰς ἕνα τόμον ἀντιπροσωπευτικὰ δείγματα γραφῆς ἐνὸς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων ἁγίων καὶ συγγραφέων τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας τῶν τελευταίων αἰώνων.

Π. Β. Π.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Αρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 καὶ δ) τὴν ὑπ' ἀριθ. 3090)13.9.1977 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἐναρσιακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱεραῆς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίου Νικολάου - Χαλανδρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)16 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30ῃ Νοεμβρίου 1981

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ίερά Μητρόπολις

Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 37 παρ. 2 τοῦ Νόμου 590)1977 περὶ τοῦ καταστατικοῦ χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς καὶ τὰ ἄρθρα 33-37 ὑπ' ἀριθ. 2)1969 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων Ἐφημερίων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἰτήσιν μετὰ τῶν ἀπαραιτήτων δικαιολογητικῶν διὰ τὴν κατάληψιν μιᾶς τῶν κάτωθι κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) Γεννήσεως Θεοτόκου Ἱερισσοῦ δύο θέσεις, 2) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Παλαιοχωρίου, 3) Κοιμήσεως Θεοτόκου Γαλατίστης, 4) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Σανῶν, 5) Ἀγίου Δημητρίου Καλαμοῦ, 6) Ἀγίων Ἀναργύρων Κοκκαλοῦ, 7) Ἀγίου Νικολάου Ἱερισσοῦ, 8) Ἀγίου Βασιλείου Μ. Παναγίας, 9) Κοιμήσεως Θεοτόκου Περιστερώνας, 10) Ἀγίου Εὐσταθίου Κάτω Σταυροῦ, 11) Ἀγίας Ἀκυλίνης Ζαγκλιβερίου, 12) Ἀγίου Νικολάου Ἱερισσοῦ 2 θέσεις.

Ἐν Ἀρναίᾳ 16 Νοεμβρίου 1981

† Ὁ Ἱερισσοῦ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις Ἱ. Ν. Εὐαγγελ. Λουκά καὶ Ἀγ. Νικολάου Λαμίας καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς κειμένης Νομοθεσίας «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ ἐφημερίων» προβλεπόμενα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ.

Ἐν Λαμίᾳ τῇ 17 Νοεμβρίου 1981

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως Ἐφημερίου Ἀγίου Νικολάου Μεσοῦντης.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 19ῃ Νοεμβρίου 1981

† Ὁ Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) τοῦ ἐν Ἐλαφίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ Τιμίων Ταξιαρχῶν, 2) τοῦ ἐν Φιλύρᾳ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου, 3) τοῦ ἐν Βυτουμᾷ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου, 4) τοῦ ἐν Ἐηροκάμπῳ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Χαράλαμπος, 5) τοῦ ἐν Παναγίτῃ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου, 6) τοῦ ἐν Χρυσανγῇ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίας Μαρίας, 7) τοῦ ἐν Παραποτάμῳ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου, 8) τοῦ ἐν Ἀχελινιάδι Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμ. τῆς Θεοτόκου, 9) τοῦ ἐν Ματονερίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμ. τῆς Θεοτόκου, 10) τοῦ ἐν Γλυκομηλέᾳ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμ. τῆς Θεοτόκου, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς κειμένης Νομοθεσίας προβλεπόμενα τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεραῆς Μητροπόλεως σχε-

τικὴν αἴτησιν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καθοριζόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Τρικάλοις τῆ 24 Νοεμβρίου 1981

† Ὁ Τρίκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Λευκάδος καὶ Ἰθάκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι μίαν τῶν κάτωθι κενῶν ὀργανικῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρῦξεως ἐν τῷ Περιδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά. 1) Ἱ. Ναοῦ Εὐαγγελιστρίας Λευκάδος, 2) Ἱ. Ναοῦ Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου Ἀλάτρου, 3) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Νικήτα, Ἀγ. Νικήτα, 4) Ἱ. Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου Βασιλικῆς, 5) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος Βλυχοῦ, 6) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Γεωργίου Ἐγκλουβῆς, 7) Ἱ. Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου Ἰθάκης, 8) Ἱ. Ναοῦ Θείων Ταξιαρχῶν Ἰθάκης, 9) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος Καρυᾶς, 10) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Τριάδος Καλλιγόνιου, 11) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Τριάδος Καλάμου, 12) Ἱ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως Σωτήρος Νικιάνας, 13) Ἱ. Ναοῦ Θείων Ταξιαρχῶν Πλατρεϊθιάς Ἰθάκης, 14) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἀποστόλων Φρυνίου.

Ἐν Λευκάδι τῆ 26η Νοεμβρίου 1981

† Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 33 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) «Ἁγία Τριάς» Ἀγίας Τριάδος Βάλτου, 2) «Ἅγιος Νικόλαος» Ἀγίου Νικολάου Βονίτσης, 3) «Παμμέγιστοι Ταξιαρχαὶ» Ἀμβρακιάς, 4) «Ἅγιος Δημήτριος» Ἄνω Ζευγαρακίου, 5) «Ἅγιος Συμεὼν ὁ Στυλῆτης» Μαγούλας, 6) «Ἅγιος Ἀθανάσιος» Ἄνω Μακρυνοῦς, 7) «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» Νερομάνας, 8) «Ἅγιος Ἀθανάσιος» Παλαμπέλων, 9) «Ἅγιος Ἰωάννης» Περαιτιάς, 10) «Ἅγιος Γεώργιος» Πτελέας, 11) «Ἅγιος Δημήτριος» Σκουροῦς, 12) «Ἅγιος Γεώργιος» Χρυσοβίτσης καὶ 13) «Ἅγιος Σπυρίδων» Ἀετοῦ, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, συμφώνως πρὸς τὰς κειμένας διατάξεις, ὅπως υποβάλωσιν, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς

τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ἅπαντα τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῆ 1η Δεκεμβρίου 1981

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἰωαννίνων

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 33-36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων τῶν κάτωθι κενῶν ὀργανικῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τακτικῶν Ἐφημεριῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ἐκ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως υποβάλωσι τὰ δικαιολογητικά τῶν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» διὰ τὰ περαιτέρω: 1) Ἀγ. Ἰωάννου Θεολόγου Ἀγίου Ἰωάννου (Μπισδονοπούλου), 2) Ἀγ. Νικολάου (Κοπάνων) πόλεως Ἰωαννίνων, 3) Ἀγ. Κυριακῆς Γρανιτισοπούλας, 4) Ἀγ. Παρασκευῆς Δρίσκου, 5) Ἀγ. Κων)νου καὶ Ἐλένης Δροσιάς - Πεντέλης, 6) Ἀγ. Τριάδος Ἑλληνικοῦ, 7) Μετ. Σωτήρος Κοντινῶν - Καραδήμα, 8) Παμμ. Ταξιαρχῶν Κωστάνιανης, 9) Ἀγ. Γεωργίου Λίπτας, 10) Κοιμ. Θεοτόκου Λύγγου, 11) Ἀγ. Ἀποστόλων Μεγάλης Γοτίστης, 12) Εἰσοδ. Θεοτόκου Μελιάς Δωδώνης, 13) Ἀγ. Βλασίου Παπίγκου, 14) Ἀγ. Παρασκευῆς Πετραλώνων, 15) Γεν. Θεοτόκου Πετσάλης, 16) Ἀγ. Νικολάου Πλατανίων, 17) Ἀγ. Κυριακῆς Πολυγύρου, 18) Ἀγ. Νικολάου Ποτιστικῶν, 19) Εἰσοδ. Θεοτόκου Χαροκοπίου, 20) Κοιμ. Θεοτόκου Ψίνας.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῆ 1η Δεκεμβρίου 1981

† Ὁ Ἰωαννίνων ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου Ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων καὶ τῶν Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας Προκηρῦξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τῆς ἐνορίας Ἀγίου Νικολάου Ματσαρίου.

Ἐν Καλαμάτῃ τῆ 2α Δεκεμβρίου 1981

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Έχοντες ύπ' όψει τās διατάξεις του Ν.Δ. 1398)1973 και του Νόμου 673)1977 έν συνδυασμώ προς τās του άρθρου 37 του ύπ' άριθμ. 590)1977 Νόμου «περι Καταστατικού Χάρτου της Έκκλησίας της Ελλάδος», ώς και των άρθρων 33 και 37 του ύπ' άριθ. 2)1969 Κανονισμού «περι Ί. Ναών, Ένοριών και Έφημερίων» καλούμεν τούς ένδιαφερομένους και έχοντας τὰ Κανονικά και νόμιμα προσόντα, ίνα καταλάβωσι τās κενās οργανικές Διακονικές θέσεις των Ί. Ναών α) Εύαγγελιστρίας - Αναλήψεως Άργουσολίου και β) Άγίου Έλευθερίου Άργουσολίου, τής καθ' ήμās Ί. Μητροπόλεως, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης διά του Περιοδικού «Έκκλησία», υποβάλουν ήμίν αίτησιν μετά των άπαιτουμένων δικαιολογητικών.

Έν Άργουσολίω τή 7η Δεκεμβρίου 1981

† Ο Κεφαλληνίας ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Έλληνική Όρθόδοξος Κοινότης Μοντρεάλης

Η Έλληνική Όρθόδοξος Κοινότης Μόντρεαλ Καναδά ανακοινώι, ότι κενωθείς τής θέσεως έφημερίου του ίερού ναού Αγίας Τριάδος, ζητεί τοιούτον, γνώστην τής θυζαντινής και εύρωπαϊκής Μουσικής και παρακαλεί όπως οι έχοντες τὰ άπαιτούμενα προσόντα άπευθυνθώσιν εις τον ιερατικόν Προϊστάμενον του ώς άνω ίερού ναού Αίδειμολ. Πρωτοπρ. π. Κων)νον Ίω. Χαλκιαν συναποστέλοντες και τὰ άπαιτούμενα δικαιολογητικά αυτών (Holy Trinity Greek Ori. Church, 8 Sherbrooke St. West, Montreal, Que. Canada).

Προτιμητέος διδάσκαλος.

Έν Μόντρεαλ Καναδά τή 3η Νοεμβρίου 1981

Έκ του Γραφείου του Ι. ν. Αγίας Τριάδος
της Έλληνικής Κοινότητος

Ίερά Μητρόπολις Κυδωνίας και Άποκορώνου

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Η

Σύμφωνα με την ισχύουσα Έκκλησ. Νομοθεσία και την 42)1981 Πράξη μας προκηρύσσομε τις Ένορίες: α) Άρωνίου Κυδωνίας, β) Στερνών Κυδωνίας, γ) Τζιτζιφέ Άποκορώνου και δ) Σούρης Άποκορώνου και προσκαλούμε τούς επιθυμούντας να καταλάβουν αυτās να καταθέσουν μέσα στις νόμιμες προθεσμίες τὰ δικαιολογητικά που προσδιορίζει ο Νόμος.

Χανιά 26 Νοεμβρίου 1981

† Ο Κυδωνίας και Άποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ν Ε Α Β Ι Β Λ Ι Α

Χ ρ ι σ τ ο θ ο ύ λ ο υ Π α ρ α σ κ ε υ α τ ὶ δ η, Μητροπ. Δημητριάδος, Χριστιανισμός και κοινωνικά προβλήματα, εκδόσεις «Χρυσοπηγή», Άθήναι, σελ. 224.

Τ ο ὁ α ὐ τ ο ὁ, Στόχος ή αλήθεια (τὰ Έκκλησιαστικά σκάνδαλα), εκδόσεις «Χρυσοπηγή», Άθήναι, σελ. 56.

Δ ε τ ο ρ ά κ η Ε. Θεοχάρη, Δρ. Φ., Κοσμάς δ Μελωδός, Βίος και έργο. (Άνάλεκτα Βλατάδων 28), Πατριαρχικόν Ίδρυμα πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1979, σελ. 260.

Φ κ ν ο υ ρ γ έ κ η Δ. Βασιλείου, Αι ώδαί Σολομώντος. Συμβολή εις την έρευναν τής ύμνογραφίας τής Αρχαϊκής Έκκλησίας. (Άνάλεκτα Βλατάδων 29), Πατριαρχικόν Ίδρυμα πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1979, σελ. 184.

Ζ ή σ η Ν. Θεοδώρου, Γεννάδιος Β' Σχολάριος, Βίος, συγγράμματα, διδασκαλία. (Άνάλεκτα Βλατάδων 30), Πατριαρχικόν Ίδρυμα πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1980, σελ. 560.

«Δ ι δ α χ ῆ ς», Εύρετήριο τόμων Α' (1946) - Α' (1976) συνταχθέν υπό Άδαμαντίου Άνεστίδη, Άθήναι 1980, σελ. 180.

Όδηγός για τον πρωτοετή φοιτητή 1980 - 81, έκδ. του Έθνικου και Καποδιστριακού Παν)μιου Άθηνών, σελ. 56.

Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α Κ Α Ι Θ Ε Ο Λ Ο Γ Ι Α, Έκκλησιαστική και Θεολογική Έπετηρίς τής Ίερας Άρχιεπισκοπής Θυατειρών και Μ. Βρεταννίας, τόμος Α' (1980), σελ. 596.

Κ ο λ ι τ σ ά ρ α Θ. Ίωάννου, Ό πνευματικός ήγέτης, Έκδ. «Χριστιανικής Ένώσεως έκπαιδευτικών λειτουργών», Άθήναι 1980, σελ. 224.

Τ ά τ σ η Δ. Διονυσίου, Η Ίερά Μονή Στομίου Κονίτσης (τό περιβολάκι τής Παναγίας μας) Ίωάννινα 1980, σελ. 48.

Τ ο ὁ α ὐ τ ο ὁ. Ό Άγιος Νεομάρτυς Ίωάννης δ έκ Κονίτσης, Άθήναι 1979, σελ. 48.

Σύγχρονα Θεολογικά φιλοσοφικά, πολιτιστικά, κοινωνικά έθήματα, τριμηνιαίον περιοδικόν, Ίούλιος - Σεπτέμβριος 1980, τεύχος 35ον, σελ. 192.

Κ α ν ά β α Ζ ω ῆ ς, Νά σās πώ μιá ιστορία; σειρά παιδικάί όρίζοντες, Άριθ. 15, έκδ. Άποστολικής Διακονίας, σελ. 130.

Geo T. Mary, Manchmal im Jumult der promenaden, Editio Parnab, Bonn, σ. 84.

Demosthenes Savramis, Religion und sexualität, GHM Verlag, σ. 256.

Humanistica e Teologia, Instituto de ciencias Humanas e Teologicas do porto, σελ. 116.

Konrad E. Pannonius, Rippe schlange Feigenblatt. Dieses Buch ist ein Loblied auf die Bibel, nur möglich, dass der Klerus es nicht merkt, σελ. 192.

Scripta Theologica, Universidad de Navarra Pamplona, vol. XII—Fasc. 1—Enero/Abril 1980, σ. 328.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΝΗ' (1981)

ΤΗΣ "ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,"

ΕΠΙΣΗΜΑ

Ἐπίσημα Γράμματα περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, σ. 197. — Ἀνακήρυξις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Συμεὼν ὡς Ἀγίου, σ. 366. —

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου, ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις, σ. 8. — Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου, ἐπὶ τῷ Πάσχα, σ. 139. —

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος Χριστουγέννων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, σ. 3. — Μήνυμα τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, διὰ τὸ νέον ἔτος 1981, σ. 5. — Μήνυμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις, σ. 6. — Πασχάλιος Ποιμαντορικὴ ἐγκύκλιος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, σ. 194. — Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Πάσχα, σ. 196. — Συνοδικὴ ἐγκύκλιος, ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἐπετεῖῳ τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, σ. 289. — Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἐγκύκλιος (διὰ τὴν Β' Οἰκ. Σύνοδον), σ. 290. — Ἐγκύκλιος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν διὰ τὴν ἐναρξίν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, σ. 417. — Ἐγκύκλιος τῆς Ι.Σ. Ἱεραρχίας, περὶ Βορείου Ἠπείρου, σ. 449.

ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ

Ἐκτακτοὶ συνέλευσις 27—28.3.1981, σ. 189. — Χρονικὸν τῆς Τακτικῆς Συνελεύσεως τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας 1—9.10.1981, σ. 419. —

ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

Προκαταρκτικὸς πίναξ τῶν ὑποψηφίων πρὸς ἐγγραφήν εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων, σ. 39, 367.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 12/1980, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ 5/1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων», τεῦχος Β', σ. 1.

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 13/1981, Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Ὑποτροφιῶν, τεῦχος Β', σ. 13.

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 14/1981, Περὶ τοῦ Ὄργανισμοῦ Διοικήσεως Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας (ΟΔΕΠ), τεῦχος Β', σ. 33.

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 15/1981, Περὶ Διοικήσεως καὶ Διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Κόκκινου Νεροῦ Λαρίσης, τεῦχος Β', σ. 47. —

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 16/1981, Περὶ Διοικήσεως καὶ Διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος Παναγίας Πλατανιωτίσσης Ἱ. Μητροπόλεως Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας, τεῦχος Β', σ. 50.

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 17/1981, Περὶ Συστάσεως καὶ Ὄργανώσεως Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τεῦχος Β', σ. 65.

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 18/1981, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν ὑπ' ἀρ. 5/1978 καὶ 12/1980 Κανονισμῶν, τεῦχος Β', σ. 70.

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 19/1981, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀρ. 14/1981

Κανονισμοῦ περὶ τοῦ ΟΔΕΠ καὶ ἄλλων συναφῶν διατάξεων, τεῦχος Β', σ. 75.

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 20/1981, Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ ἐν Σίφῳ Ἱεροῦ Προσκυνηματός «Παναγία τοῦ Βουνοῦ» τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σύρου, τεῦχος Β', σ. 85.

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 21/1981, Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματικοῦ Ναοῦ «Ἁγίου Χαράλάμπους» Παξῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κερκύρας καὶ Παξῶν, τεῦχος Β', σ. 88.

Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 22/1981, Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως ἐν Ἀργεῖ Ἱεροῦ Προσκυνηματος «Ἁγία Αἰκατερίνη» τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀργολίδος, τεῦχος Β', σ. 92.

Πράξεις συστάσεως ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων, τεῦχος Β', σ. 17-31, 52-63, 94-117.

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Γεωργίου Ν. Λιλαίου, Δικηγόρου — Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Τὸ ἀνέλεγκτον ὑπὸ τοῦ Σ. τ. Ε. τῆς ποινικῆς ἐξουσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν, σ. 48. — Περὶ τοῦ ἐὰν δύναται Μητροπολίτης νὰ ἀσκήσῃ κανονικὴν δίωξιν καὶ νὰ παραγγείλῃ ἔνορκον ἀνάκρισιν κατὰ Κληρικῶν μὴ διατελούντων ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν του, οἵτινες ὅμως φέρονται ὅτι διέπραξαν Κανονικὰ παραπτώματα ἐν τῇ περιφερείᾳ του, σ. 117. — Τὸ διακόνημα ἐκκλησιαστικοῦ συνηγόρου Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν καὶ τὸ ἀνεπίτρεπτον ἐπικλήσεως συνταγματικῶν διατάξεων ἐπὶ τῷ τέλει ἀνατροπῆς τῶν ἱερῶν Κανόνων, σ. 151. — Ἐπὶ τεθέντος ἐρωτήματος ἐν σχέσει μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 894/30.3.1979 ἀκυρωτικὴν ἀπόφασιν τῆς Ὁλομολείας τοῦ Σ.τ. Ἐ., σ. 214. — Ἐπὶ τῆς τεθείσης ὑπ' ὄψει ἡμῶν ἀπὸ 10.10.1979 πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον ἀναφορᾶς-παραιτήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Θ...., σ. 246. — Ἐπὶ ἀναφορᾶς τεσσάρων Μητροπολιτῶν πρὸς τὴν Πρόεδρον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, σ. 373. — Ἡ ἐπὶ τῆς ἐκκλ. δίκης ἐπίδρασις τῆς, εἰς βάρους Κληρικοῦ ἢ Μοναχοῦ, ἀμετακλήτου καταδικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ κοινῶν ποινικοῦ δικαστηρίου, σ. 475.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Τεκνογονία, τὸ μέγα σύγχρονον δημογραφικὸν πρόβλημα

τῆς Ἑλλάδος, σ. 33, 65, 225, 257, 353, 385, 481. — Τοῦ αὐτοῦ, 25 Μαρτίου 1981, Σύνδεσις θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς Ἐγροτῆς, σ. 97. — Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Σταυρός, σ. 161. — Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ ὁδηγήσας τοὺς Μάγους ἀσπὴρ, σ. 561.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Σπύρου Ἀλεξίου, Ἐκκλησιολογίας καὶ πιστοῦ τῆς Εὐρώπης τῶν «Δέκα», σ. 23. — Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ὁ Εὐβροεὺς Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Ζιγαβηνός (1835-1910), σ. 34, 67, 103, 137, 167, 199, 229, 259, 303, 328, 355. — Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου, Καθηγ. Παν/μίου, «Εἰς ἔργον διακονίας» (Ἐκθεσις πεπραγμένων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας — Αὐγ. 1977 ἕως Αὐγ. 1980), σ. 107, 143, 181, 210, 238, 274. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Πρυτάνεως Παν/μίου, Ὁ Νικόλαος Λούβαρις ὡς Διδάσκαλος καὶ Ὁδηγός, σ. 141. — Οἰκον. Νικολάου Σ. Χελιώτη, Μητροπολίτης Τιμόθεος Ἀ' Ματθαϊάκης, 30 χρόνια ἀρχιερατείας (1951-1981), σ. 147. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Τὸ κῦρος τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σπυρίδωνος, σ. 171, 205. — Γεωργίου Ν. Λιλαίου, Μιὰ ὑψίστη προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας, σ. 441. Ἀρχιμ. Μιχαήλ Στάϊκου, Τὸ ΙΣΤ' Διεθνὲς Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον ἐν Βιέννῃ, σ. 487. — Χ. Οἱ Ἐκκλησιολογικὰ κατεδαφίστηκαν στὴν ΚΠολη καὶ στὴν Ἱμβρο, μετὰ τὴ συνθήκη τῆς Λωζάνης (1923), σ. 571.

ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ

Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Ἀναγκαῖαι προϋποθέσεις τοῦ «Διαλόγου» τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Δυτικῆς, σ. 9, 43.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ

Πρωτ. Κων. Μ. Φούσκα, Δρ. Θ. καὶ Φ., Ἡ Παράδοσις στὴν Ἐκκλησία, σ. 20, 52, 76. — Τίτου Ἐμμ. Ματθαϊάκη, πρ. Παραμυθίας, Τὸ ἔργον τῶν ἰδιωτῶν μυστικῶν ἐρευνητῶν (Detectives) ἀπὸ ἠθικῆς καὶ ποιμαντικῆς ἐπόψεως ἐξεταζόμενον, σ. 232, 262. — Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ σύγχρονος κόσμος, σ. 266. — Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ἡ πενθήμερος ἐργασία καὶ ἡ ἀργία τοῦ ἐβδομαδιαίου διημέρου, σ. 390, 438.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ

Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, σ. 235, 271, 306, 331, 362, 387. — Νικολάου Β. Τωμαδάκη, Ἄνευ ἐρμηνείας ἀκατανόητος ἢ ἱερά ὕμνογραφία. Ἡ ἀστοχία τῶν «μεταφράσεων», σ. 279. — Δρ. Ἰωάννου Γ. Παπαγιαννοπούλου, Παραινέσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, περὶ μὴ ἀποδόσεως σημασίας εἰς τὰ ὄνειρα, σσ. 344. — Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Τὸ ἄκτιστον φῶς τοῦ Μεταμορφωθέντος Κυρίου, σ. 359. — Παν. Ι. Μπούμη, Ὑφηγητοῦ, Ἡ παροχή τῆς ἰσότητος ὡς παράγων προόδου (Κανονολογικὴ θεώρησις τοῦ Κολοσ. 4,1), σ. 403. — Π. Β. Πάσχου, Λειτουργικῶν κενῶν συμπλήρωσις, σ. 408. — Μητροπ. Σηλυβρίας Αἰμιλιανοῦ Τιμιάδου, Διὰ μίαν Λειτουργικὴν ζωὴν, σ. 483, 565.

ΕΚΛΟΓΗ, ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΚΑΙ ΕΝΘΡΟΝΙΣΙΣ ΝΕΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ

Πρωτοπρ. Στεφ. Ἀβραμίδου, Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ νέου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης κ. Διοδώρου Α', σ. 133, 163. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία τοῦ Σεβ. Μητροπ. Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Νικοδήμου, σ. 174. — Ἐπίσημα Γράμματα περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, σ. 197. — Ἡ ἐκλογή καὶ ἐνθρόνισις τοῦ Σεβ. Μητροπ. Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλεξίου, σ. 462. — Ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία τοῦ Σεβ. Μητροπ. Ἡλείας καὶ Ὠλένης κ. Γερμανοῦ, σ. 469. — Ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία τοῦ Σεβ. Μητροπ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἱερωνύμου, σ. 472. —

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ (†)

Κων. Γ. Μπόνη, Γρηγόριος Παπαμιχαήλ (25ετηρὶς ἀπὸ τῆς ἐκδημίας αὐτοῦ), σ. 498. — Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Τὸ πρόβλημα τῆς σωτηρίας ἐν ταῖς Θρησκείαις (μνήμη Γρηγ. Παπαμιχαήλ), σ. 502. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Αἱ αἰσθητικαὶ ἀντιλήψεις τοῦ Γρηγ. Παπαμιχαήλ, σ. 505. — Μητροπ. Μυτιλήνης Ἰακώβου, Ἡ ἐθνικὴ δρᾶσις τοῦ Γρηγ. Παπαμιχαήλ, σ.

510. — Μητροπ. Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου, Δύο ἀνέκδοτα Γράμματα Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου πρὸς τὸν Γρηγ. Παπαμιχαήλ, σ. 511. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Ὁ Γρηγ. Παπαμιχαήλ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ δημοσιογραφία, σ. 513. — Γρηγ. Παπαμιχαήλ, Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, σ. 518. — Δημ. Φερούση, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ διακονία τοῦ Παπαμιχαήλ σ. 527. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Οἱ λογοτεχνικὲς ἐνασχολήσεις τοῦ Γρηγ. Παπαμιχαήλ, σ. 529. — Γρηγ. Παπαμιχαήλ, Ἡθικὴ κοσμολογία, σ. 534. — Χρονολόγιο τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Γρηγ. Παπαμιχαήλ, σ. 544. — Γ. Πρίντζιπα, Οἱ ἀνθρωπιστικὲς ιδέες τοῦ Γρηγ. Παπαμιχαήλ, σ. 549. — Κριτικὸ ἀνθολόγιο περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Γρηγ. Παπαμιχαήλ, σ. 554.

ΛΟΓΟΙ — ΟΜΙΛΙΑΙ

Μητροπ. Φιλαδέλφειας Βαρθολομαίου, Ἡ Οἰκουμενικὴ καὶ ἡ οἰκουμενιστικὴ ἀποστολή τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, σ. 14. — Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ἡ ἐν Χριστῷ ὑπέρβασις τοῦ χρόνου καὶ ἡ αἰωνιότης, σ. 40. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐν μετανοίᾳ ταπεινώσις, κλήσις πρὸς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον, σ. 70. — Ἰωάννου Π. Μπερνίτσα, Οἱ ἀπόψεις τῆς Ἀνωτάτης Συνομοσπονδίας Πολυτέκνων Ἑλλάδης, γιὰ τὸ δημογραφικὸ πρόβλημα, σ. 81. — Ἡλία Β. Οἰκονόμου, Κοσμῆτορος, Αἱ Θεολογικαὶ Σχολαὶ εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, σ. 112. — Μητροπ. Κίτρου Βαρνάβα, Ἡ Ὁρθόδοξια καὶ ἡμεῖς, σ. 129. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Πρωτάνεως Παν/μίου, Τὸ νόημα τῆς Ἐθνεγερσίας τοῦ 1821, σ. 180. — Ἰωάν. Παναγοπούλου, Ὑφηγητοῦ, Λόγος εἰς τὴν Ἑορτὴν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, σ. 184. — Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, «Τὸ ἐλπιδοφόρον μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον», σ. 202. — Μητροπ. Μυτιλήνης Ἰακώβου, Λόγος ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῶν 1600 ἐτῶν ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Β' Οἰκουμ. Συνόδου, σ. 301. — Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Παρασκευοπούλου, Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, σ. 309. — Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἡ Δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐπὶ τῇ 1600στῇ ἐπετείῳ αὐτῆς, σ. 394, 425, 458. — Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, «Σκέψεις περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν

νέων θεολόγων μας», σ. 435. — Μητροπ. Γρανουπόλεως Δαμασκηνού, Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ σήμερα, σ. 568.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ἀρχιμ. Δαμασκηνού Βράκα, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἰγνατίου Δ' εἰς Ἀθήνας (2-8.6.1981), σ. 295, 321. — Πρωτοπρ. Στεφάνου Ἀβραμίδου, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Διοδώρου Α' εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος (22-28.6.1981), σ. 397, 429, 453.

ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Προέδρου Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Διάσκεψις τῆς Μικτῆς Ὑποεπιτροπῆς Διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν, σ. 226. — Γερασίμου Ἰ. Κονιδάρη, Καθηγητοῦ, Στοχασμοὶ καὶ προοπτικαὶ (περὶ τὴν προβληματικὴν τῶν λεγομένων «Konsensus» κειμένων (3) περὶ τοῦ Βαπτίσματος, τῆς Εὐχαριστίας καὶ τοῦ Λειτουργήματος (Amt=Ministry) τοῦ Π.Σ.Ε., σ. 336, 368. —

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

Ἀρχιμ. Δαμασκ. Βράκα, Τὰ κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυροῦ Βενεδίκτου, σ. 17. — Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐπὶ τῇ ἐκδημίᾳ τοῦ μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυροῦ Βενεδίκτου, σ. 51. — Ἰωάννης Ν. Θεοδωρακόπουλος (1900-1981), σ. 120. — Φρουμέντιος Νάσιος, Μητροπολίτης Εἰρηνοπόλεως (†), σ. 285. — Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Παρασκευοπούλου, Ἐξεδήμησεν ὁ Ἡλίας καὶ Ὡλένης κυρὸς Ἀθανάσιος, σ. 372. — Κων. Γ. Μπόνη, Ἰωάννης Θ. Παναγόπουλος. — Π. Ζέπου—Κων. Γ. Μπόνη, Ἀνδρέας Ν. Στράτος, σ. 489.

ΔΙΑΦΟΡΑ

«Ἐκκλησία», ἐπίσημον δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 13. — Αἱ ἑλληνικαὶ ἀντιδράσεις εἰς τὸ θέμα τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, σ. 74. — Ἀνδρέα Γ. Λαίμοῦ, Χιακὸς Χαιρετισμὸς στὸν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρο τὸν Α', σ. 101. — Γρηγ. Θ. Στάθη, δρ. Θ. -

Μουσικολόγου, Ὑπόμνημα περὶ Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ Ἐθνικῆς μουσικῆς παιδείας γενικώτερα, σ. 241, 281, 313, 339. — Τελετὴ ἀποχαιρετισμοῦ τελειοφοίτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, σ. 280. — Τὸ Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης ἐτίμησε 17 Ἀκαδημαϊκοὺς παλαιούς Καθηγητάς του, σ. 334. — Ἡ συγκρότησις τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων. Μέλη-σύνδεσμοι τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, σ. 401. — Σπυρ. Ἀλεξίου, Λεῖπει ἓνα μήνυμα, σ. 443.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἐπετείῳ, σ. 27. — Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ Ε.Ο.Κ., σ. 27. — Ὁρθοτάτη ὑπόδειξις, σ. 27. — Ἐγκατάστασις Πρυτανικῶν Ἀρχῶν, σ. 28. — Ὁρθαὶ διαπιστώσεις, σ. 28. — Ἡ κρίσις τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου, σ. 28. — Οἰαδήποτε ἀποδυνάμωσις εἶναι ἀνεπίτρεπτος, σ. 56. — Προστάται τῆς Εὐρώπης, σ. 56. — Ὁ νέος Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, σ. 56. — Ἀνάγκη ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ ἐναντι ἀπαραγράπτων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, σ. 57. — Κροῦσμα ἰδεολογικῆς διαβρώσεως, σ. 57. — Ἡ νόσος τοῦ Χάνσεν, σ. 57. — Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Θεολογικῶν Σχολῶν, σ. 87. — Εὐγλωττος ἀπάντησις, σ. 87. — Πρὸς διατήρησιν τῆς ταυτότητος τοῦ Ἔθνους, σ. 87. — Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ γυμνισμοῦ, σ. 88. — Καταισχύνει τὸν πολιτισμὸν μας, σ. 88. — Ὅχι εἰς τὰ μαρξιστικὰ μαθήματα, σ. 88. — Πνευματικὴ καὶ Ἐθνικὴ Ἐλευθερία, σ. 122. — «Πρωτεῖον διακονίας», σ. 122. — Ἐποπτικὴ προβολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, σ. 122. — Ἰωάννης Θεοδωρακόπουλος (†), σ. 123. — Ἀντίστροφος μέτρησις, σ. 123. — «Σεξουαλικὴ ἀγωγή», σ. 123. — Συμπαράστασις εἰς δίκαιον ἀγῶνα, σ. 123. — Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ νέου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, σ. 155. — Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, σ. 155. — «Συμπάσχει πάντα τὰ μέλη», σ. 155. — Ἀπάντησις εἰς τὴν πρόκλησιν, σ. 156. — «Κέντρον Βιβλίου καὶ Ἐπικοινωνίας» σ. 156. — Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἴκοσιν ἐτῶν, σ. 156. — Αἱ ἰδεολογικαὶ διαστάσεις τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, σ. 156. — «Κεκαθαρμέναις διανοίαις», σ. 187. — Ὁ σύνδεσμος Ἐκκλησίας καὶ Ἔθνους, σ. 187. — Ἡ προὔθεσις τῆς ἀνιδιοτελοῦς συνεργασίας, σ. 187. — Διὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἐνότητα, σ. 188. — Ὁρθοδοξία καὶ ἐπικοινωνία, σ. 188. — Οὐχὶ ἀπελευθέρωσις, ἀλλ' ὑποδούλωσις, σ. 188. — Ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως, σ. 218. — Ἐπὶ τῇ 1600ετηρίδι τῆς Β' Οἰκουμένης Συνόδου, σ. 218. — Πάντοτε μερμυᾶ διὰ

τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα, σ. 219. — Αἰώνιον καὶ ἀπόλυτον κύρος, σ. 219. — Προϋποθέσεις τῆς ἀναβιώσεως τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, σ. 219. — Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ἰδεολογικῆς συγχύσεως, σ. 219. — Ὁ ἅγιος Συμεὼν Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, σ. 250. — Οἱ κατήγοροι τῆς Ἐκκλησίας, σ. 250. — Ἀντανακλᾶ εἰς ὀλόκληρον τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, σ. 250. — Ἡ ἀποστολὴ τῶν Θεολόγων, σ. 250. — «Ἀπόδειξις Πνεύματος καὶ δυνάμεως», σ. 251. — Τὸ ἀνησυχητικὸν φαινόμενον τῆς φυγῆς τῶν ἐφήβων, σ. 251. — Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, σ. 286. — «Ἦγγικεν ἡ ὥρα τῆς Ὁρθοδοξίας», σ. 286. — Ἐπὶ τῇ 1600ετηρίδι σ. 286. — «Εἶναι ὁμολογουμένως μεγάλη ἡ τιμὴ», σ. 286. — Ἐκκλησία καὶ Παιδεία, σ. 287. — Ἀπαράδεκτοι ὑποδείξεις, σ. 287. — Ἐφεραν τὴν δρόσον Ἀερμών, σ. 316. — Ἐν εὐγνωμοσύνη καὶ προσευχῇ, σ. 316. — Δὲν πρέπει νὰ γινώμεθα κοινοὶ ἀλλοτρίων μυστηρίων, σ. 316. — Ἀνανέωσις καὶ ἀνακαινίσις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ, σ. 317. — Διὰ τὴν ἀληθινὴν ἐνοποίησιν τῆς Εὐρώπης, σ. 317. — Δύο ὁρθὰ κριτήρια, σ. 317. — «Ἐπὶ Σοὶ χαίρει πᾶσα ἡ κτίσις», σ. 345. — Ἡ ἰδεολογικὴ ταυτότης τῆς Ἑλλάδος, σ. 346. — Ἐκκλησία καὶ νεολαία, σ. 346. — «Ἡ Ὁρα τῆς Ὁρθοδοξίας», σ. 346. — Λειτουργικαὶ ἐκδόσεις ἐν Ρωσίᾳ, σ. 346. — Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τετρακοσίων ἐτῶν, σ. 347. — Ἡ Ὁρθόδοξος Κατηχητικὴ Σχολή, σ. 347. — Ἡ θεμελίωσις τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, σ. 378. — Ἡ Βυζαντινὴ Τέχνη, σ. 378. — «Ἐγκληματικὴ διὰ τὸ ἔθνος καὶ τὴν Παιδείαν», σ. 378. — Ἀντανακλᾶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Θεολογία, σ. 378. — Ἀντιμετώπισις «τοῦ κλίματος τῆς ἠθικῆς καχεξίας», σ. 379. — Δημοσιογραφικὸν ὀλισθημα, σ. 379. — Εἰδικὴ μέριμνα διὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος, σ. 410. — Ἐκκλησία καὶ Πολιτικὴ, σ. 411. — Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου καὶ οἱ σεισμοί, σ. 411. — Προβολὴ μορφωτικῶν προτύπων, σ. 411. — Εὐστοχον χαιρετιστήριον μῆνυμα πρὸς ἐκπαιδευτικούς, σ. 411. — Οἱ τρόφιμοι τῶν Κατηχ. Σχολείων, σ. 412. — Νέα ἐκδόσεις τῆς Π. Διαθήκης, σ. 444. — Ἡ θρησκεία εἰς τὰς τάξεις τῆς σοβιετικῆς νεολαίας, σ. 444. — Εἰλικρινὴς ὁμολογία, σ. 445. — Τὸ καλὸν βιβλίον, σ. 445. — Συνέπειαι τοῦ ψευδο-«φεμινισμού», σ. 445. — Ἀνάγκη χρήσεως φραγγελίου ἐναντίον τῆς ἀσυδοσίας, σ. 445. — Οἱ ἐν Β. Ἠπειρῷ διωγμοί, σ. 479. — Τὰ Κατηχ. Σχολεῖα, σ. 479. — Οὐχὶ «ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων», σ. 491. — Δὲν εἶναι ὄπιον, ἀλλὰ ζύμη, σ. 491. — Ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», σ. 491. —

Τὸ χριστιανικὸν πολιτικὸν κριτήριον, σ. 492. — Ὁρθόδοξοι καὶ Καθολικοί, σ. 492. — Αἱ Κατακόμβαι τῆς Μήλου, σ. 492. — Συμβιώσεις στερούμεναι θείας εὐλογίας, σ. 492. — «Πρωτοκλήτεια», σ. 575. — Αἱ ἐλληνορωσικαὶ πνευματικαὶ καὶ πολιτιστικαὶ σχέσεις, σ. 575. — Καταισχύνουν τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμὸν, σ. 575. — «Ἐνορχηστρωμένη ἐκστρατεία», σ. 575. — Ζῶσα πραγματικότητα, σ. 576. — Δὲν εἶναι καταναλωτικὸν ἀγαθόν, σ. 576.

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ἁγία Γραφή-Βίβλος, σ. 30. — Μητροπ. πρ. Παραμυθίας Τίτου Ματθαίου, Ἰω. Θ. Παναγοπούλου, Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, σ. 30. — Ἰω. Γρ. Τιμαγένη, Στῆβεν Ράνσιμαν, Ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησία ἐν διωγμῷ, σ. 31. — Σάββα Ἀγουρίδη, Λεξικὸν Βιβλικῆς Θεολογίας, σ. 60. — Παναγ. Σιμωντᾶ, Βασ. Μ. Βέλλα, Ἑβραϊκὴ Ἀρχαιολογία, σ. 60. — Γρηγ. Θ. Στάθη, Ἀβραάμ Χ. Εὐθυμιάδης, Ὑμνολογίον Φωναῖς Αἰσίας, σ. 62. — Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ἰω. Ε. Ἀναστασίου, Βιβλιογραφία τῶν Ἐπισκοπικῶν καταλόγων τοῦ Πατριαρχείου ΚΠόλεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 92. — Τοῦ αὐτοῦ, Σάββα Λοῦζιδη, Ἄτυχη Κύπρος. Πῶς ἔζησα τοὺς πόθους καὶ τοὺς καημοὺς τῆς (1910-1980), σ. 93. — Σπυρ. Δ. Κοντογιάννη, Χρυσοστόμου Θέμελη, Μητροπ. Μεσσηνίας, Λαογραφικὰ Ἰστιαίαις — Ἐηροχωρίου, σειρὰ Α' καὶ σειρὰ Β', σ. 93. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, Τὸ ὄνομα Χριστιανός· καὶ, Ἡ χριστιανικὴ τελειότητα (κείμενο-εἰσαγωγή-μετάφραση-σχόλια Ἱερομονάχου Παγκρατίου Μπροῦσαλη), σ. 94. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Ἀρχιμ. Γερ. Παρασκευοπούλου, Τὰ φυλακτὰ τῆς Ἡλείας ὑπὸ τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς πίστεως, σ. 190. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἀκολουθία τῆς Μεγαλομάρτυρος καὶ Ἰσαποστόλου Ἁγίας Εἰρήνης, σ. 190. — Ν. Θ. Μπουγάτσου, Ἰωάν. Ε. Ἀναστασίου, Ἀθολογία πηγῶν ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, σ. 191. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Μιχ. Δ. Στασινοπούλου, Ἀκαδημαϊκοῦ, Μορφές ἀπὸ τὸν τέταρτο αἰῶνα μ.Χ., σ. 221. — Ἀθανασίου Δ. Κομίνη, Π.Β. Πάσχου, Ἄπαντα τὰ ὑμνογραφικὰ τοῦ Ματθαίου Βλάσταρη, σ. 222. — Κωνστ. Κ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ἰ. Μ. Χατζηφώτης, Φώτιος Κόντογλου, ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του, σ. 254. — Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Διону-

σίου Μητροπ. Δράμας, Ἡ μαρτυρία τῶν Θεολόγων εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, σ. 348. — Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Μοναστηριολογία, σ. 348. — Ἰω. Χρ. Κωνσταντινίδης, Ἀρχιμ. Κων. Παπαδάκη, Ἀπὸ τὸν Ἀμβωνα τοῦ Παλαιοῦ Ψυχικοῦ, σ. 349. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Πρωτοπρ. Ἀλεξ. Σμέμαν, Μεγάλη Σαρακοστή, Πορεία πρὸς τὸ Πάσχα, σ. 350. — Γεωργίου Μαγουλιᾶ, δ. φ., Γεωργίου Μπαμπινιώτη, Θεωρητικὴ Γλωσσολογία. Εἰσαγωγή στὴν Σύγχρονον Γλωσσολογία, σ. 350. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Θωμᾶ Α. Τσέτσου, Τραγούδια ἀπὸ τ' Ἀγραφα, σ. 351. Κων. Γ. Μπόνη, Γεωργίου Ἰ. Μαντζαρίδου, Κοινωνιολογία τοῦ Χριστιανισμοῦ, σ. 494. — Κων. Γ. Μπόνη, (ἐποπτεία Σ. Ἀγουρίδου) Πρακτικὰ τοῦ Β' Συνεδρίου Ὁρθοδόξου Θεολογίας, σ. 495. — Κων. Γ. Μπόνη, τρία βιβλία τοῦ Χρ. Ἀντωνοπούλου, σ. 495. — Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Μητροπ. Θεοφάνους Παντελεήμονος, Δύο ἐγκωμιαστικοὶ λόγοι εἰς τὸν Μεγαλομάρτυρα Ἀγ. Δημήτριον, σ. 579. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1982, σ. 580. — Ἀρχιμ. Συμεὼν Π. Κούτσα, Ἡ προσδοκία μας, σ. 581. — Π. Β. Π., Ὁδηγὸς Ὁρθοδοξίας, σ. 581.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, σ. 189,
 Ἱερὰ Σύνοδος, σ. 51, 89, 125, 157, 251, 252, 413, 446,
 Ἀποστολικὴ Διακονία, σ. 59, 124, 158, 220, 380, 446.
 Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, σ. 58, 124, 189, 252, 380, 412, 492.
 Ἱεραὶ Μητροπόλεις:
 Ἀργολίδος, σ. 412,
 Δημητριάδος, σ. 125, 446.
 Ζακύνθου, σ. 253, 380.
 Ἠλείας, σ. 158, 576.
 Κορίνθου, σ. 125.
 Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς, 29, 126, 380.
 Μεσσηνίας, σ. 89.
 Ν. Ἰωνίας, σ. 29, 253.
 Νικαίας, σ. 29, 90.

Πειραιῶς, σ. 59, 90, 253, 447.

Περστερίου, σ. 59, 158.

Σύρου, σ. 91.

Ἐκκλησία Σερβίας, σ. 189, 317, 413, 577.

Ἐκκλησία Βουλγαρίας, σ. 413.

Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας, σ. 91.

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλῆς Ἑλπίδος, σ. 253.

Ἱερὰ Μητρόπολις Σουηδίας, σ. 577.

Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, σ. 92.

ΣΥΝΤΟΜΟΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἡ Νέα Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, σ. 59. — Ὁ ἐορτασμός τῆς μνήμης τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, σ. 89. — Μέτρα γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος, 91. — Μαθήματα Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας εἰς Ραβένναν, σ. 159. — Δολοφονικὴ ἀπόπειρα κατὰ τῆς ζωῆς τῆς Α. Ἀ. τοῦ Πάπα Ἰωάννου-Παύλου Β' σ. 220. — Τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας μεγάλης αἰθούσης τῆς Ὁρθοδόξου Κατηχητικῆς Σχολῆς, σ. 347. — Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, σ. 493, 577. — Μικροταινίαι Συναϊτικῶν Κωδίκων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, σ. 493. — Διεθνὲς συμπόσιο περὶ Βυζαντινῆς Μουσικῆς, σ. 494. — Συμπόσιον περὶ τῆς Β' Οἴκου. Συνόδου εἰς Θεσσαλονίκην, σ. 577.

NEA BIBLIA

Κων. Γ. Μπόνη, Φωτίου Γ. Οἰκονόμου, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σεραφεῖμ, ἐκκλησιαστικὴ σταδιοδρομία καὶ δρᾶσις, σ. 160. — Κ. Γ. Μ., Ἀγνῆς Βλαβιανοῦ-Ἀρβανίτη, Στοχασμοὶ-Ποιήματα, σ. 160. —

ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ

Νέα βιβλία, σ. 160, 448, 496.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προκηρύξεις Ἐκλογῆς:

Ἱεροκηρύκων, σ. 319, 381, 447.

Ἐφημερίων, σ. 32, 64, 95, 96, 127, 159, 191, 192, 223, 224, 255, 256, 287, 288, 318, 319, 320, 381, 382, 383, 384, 414, 415, 416, 447, 479, 480, 496,

Ἱεροδιακόνων, σ. 63, 64, 95, 96, 127, 128, 159, 192, 224, 255, 256, 319, 381, 382, 383, 414, 447, 479, 480.

Ἐκκλησ. ὑπαλλήλων, σ. 384.

Κλητήρια θεσπίσματα καὶ ἐπικρίματα — Ἀνακοινώσεις, σ. 63, 96, 320, 352.

Προκήρυξεις διαγωνισμοῦ διὰ τὴν εἰσαγωγὴν μαθητῶν εἰς τὴν Ριζάρειον Σχολήν, σ. 221, καὶ διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς θέσεως τοῦ Διευθυντοῦ αὐτῆς, σ. 380, 448.

ΕΙΚΟΝΕΣ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἰατρὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων, σ. 2. — Τὸ σκῆνωμα τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυροῦ Βενεδίκτου, σ. 18. — Ἡ νεκρώσιμος πομπὴ ἐνῶ μεταφέρει τὸ σκῆνωμα τοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν, σ. 19. — Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας κ. Ἰω. Καρμίρης, σ. 57. — Ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Διδώρος Α΄ θυμιῶν τὴν ἱεράν Ἀποκαθήλωσιν, σ. 134, καὶ μεταβαίνων εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως διὰ τὴν ἐνθρόνισιν, σ. 165. — Στιγμιότυπον ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Ὑπουργὸν Ἐθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Ἀθ. Ταλιαδεῦρον, τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας, σ. 299. — Ὁ Μακαρ. Ἀντιοχείας προσέρχεται εἰς τὸ Συνοδικὸν Κατάστημα, σ. 323. — Ἀναμνηστικὴ φωτογραφία ἀπὸ τὴν ἔκτακτον συνεδρίαν τῆς Δ.Ι. Συνόδου, ἥτις ὑπεδέχθη ἐπισήμως τὸν Μακ. Ἀντιοχείας, σ. 325. — Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Θ. Λειτουργία (7 Ἰουνίου), σ. 327. — Ἡ Διαρκὴς Ἱ. Σύνοδος τῆς 125ης Περιόδου (1.9.81-31.8.82). — Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ὑποδέχεται εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τὸν Μακ. Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Διδώρον, σ. 398, Ἐπιθεωρεῖ τὸ τιμητικὸν ἄγχημα κατὰ τὴν ἀφίξιν του, σ. 399. — Ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας (1-9.10.81), σ. 421. — Στιγμιότυπον ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μακ. Ἱεροσολύμων κ. Διοδώρου εἰς Πλαταιάς, σ. 431. — Ὁ Μακ. Ἱεροσολύμων μετὰ τῆς Συνοδείας αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῶν μελῶν τῆς Δ.Ι.Σ., σ. 433. — Οἱ Προκαθημένοι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Θ. Λειτουργίαν, σ. 455. — Ὁ Σεβ. Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλέξιος, σ. 463. — Ὁ Σεβ. Ἡλείας καὶ Ὠλένης κ. Γερμανός, σ. 471. — Ὁ Σεβ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἱερώνυμος, σ. 473. — Ὁψη ἀπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ ναοῦ Κωνσταντινουπόλεως, σ. 572, 573. — Τὸ πᾶρκο ποῦ κατασκευάσθηκε στὴ θέσση τοῦ ἱ. ναοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τῆς νήσου Πριγκήπου, σ. 574.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΔΕΛΤΙΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Ζακύνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνης, Ἀκαδημαϊκός, Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ὁ ὀδηγήσας τοὺς Μάγους ἀστήρ.

Αἰμιλιανὸς Τιμιάδης, Μητροπ. Σηλυβρίας, Διὰ μίαν λειτουργικὴν ζωὴν.

Μητροπολ. Τρανουπόλεως Δαμασκηνοῦ, Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ σήμερον.

Χ., Οἱ ἐκκλησίες ποῦ καταδαφίστηκαν στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ στὴν Ἰμβρο μετὰ τὴ συνθήκη τῆς Λωζάνης (1923).

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

Νέες Ἐκδόσεις.

Περιεχόμενα τοῦ τόμου ΝΗ' (1981) τῆς «Ἐκκλησίας».

Οἱ κατὰ τὸ 1981 συνεργάται τῆς «Ἐκκλησίας».

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰακίου 1 — Τηλ. 710.734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ Ἀναστασάκης 3, Ζωγράφου, Τηλ. 7787.978

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ



ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο ΔΡΑΜΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ο ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ



ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ — ΟΜΟΤ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ



ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1981 ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

† Η Α.Θ.Π. Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

† Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ο ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ο ΣΕΡΒΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΖΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ο ΚΙΤΡΟΥΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ

† Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ο ΔΡΑΜΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ο ΠΑΤΡΩΝ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

† Ο ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

† Ο ΠΡ. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ ΤΙΤΟΣ

† Ο ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

† Ο ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

† Ο ΤΡΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ο ΑΧΕΛΩΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΣ

† Ο ΑΝΔΡΟΥΣΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ (†)

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΖΗΣΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΗΛΙΑΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ι. ΜΠΟΥΜΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΙΔΑΙΟΣ

ΑΡΧΙΜ. ΠΑΓΛΟΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ

ΑΡΧΙΜ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΒΡΑΚΑΣ

ΑΡΧΙΜ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΙΜ. ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΑΥΤΚΟΣ

ΠΡΩΤΟΠΡ. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

ΠΡΩΤΟΠΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΦΟΥΣΚΑΣ

ΟΙΚΟΝ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Σ. ΧΕΛΙΩΤΗΣ

ΣΠΥΡΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΑΙΜΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΜΠΕΡΝΙΤΣΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΠΡΙΝΤΖΙΠΑΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Θ. ΣΤΑΘΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΦΕΡΟΥΣΗΣ

Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ